

dečimi imperialisti. Iz najnovejše zgodovine vemo, da je hotel carski zunanji minister Sazanov v prejšnji svetovni vojni na vsak način doseči sklenitev posebne pogodbe med Anglijo, Francijo in takratno Rusijo. Po tej pogodbi naj bi Rusi dobili Carigrad, Bospor in Dardanele. Angleži so bili pripravljeni Sazanovu ugoditi, Francozi pa so se upirali. Do pogodbe je 27. marca 1915 tudi prišlo in bi bila gotovo izvršena, če bi se pozneje ne spremenile razmere v Rusiji. Ta pogodba je stalni »mene-tekel-fares« za Turčijo in balkanske države. Položaj je danes še mnogo resnejši, ker je Anglija proti Sovjetom popolnoma brez moči in mora prikrihati na vsako njihovo željo. Stalin gleda v Carigrad in Balkanu most v Sredozemlje in preko njega vrata v svet. Stalin želi v svoji blazni in edini želji po svetovni nadoblasti dobiti ta področja pod svojo popolno oblast ter jih zbolševizirati. Tega se mora v sedanjih odločitvah trenutkih zavedati Turčija, ki po drugi strani gotovo tudi ve, kaj pomenijo angleške garancije malim evropskim narodom. Narodi jugovzh. Evrope se tega položaja dobro zavedajo in se bodo zato, pa naj pride kar koli, vsi do zadnjega z orožjem v roki borili proti tujemu imperializmu, ker vedo, da spadajo v evropsko narodno skupnost, ki jim lahko edina zagotovi prosto in svobodno narodno življenje.

»V 1« prihaja v skupinah nad Anglijo

Zeneva, 1. avgusta. Londonski dnevnik »The Times« poroča, da se pri evakuaciji zbrani dokazi, da vlada ni izdelala nikakršnih načrtov za evakuacijo, ki bi pravilno usmerila »V 1« v Anglijo. Če verjamemo besedam Churchilla in Morrisona, potem moramo obdolžiti vlado, da ni izpolnila svoje dolžnosti. Sebe ko so bili mnogi evakuiranci odposlani, so bila obveščena krajevna oblastva krajev, določenih za njih bivanje, o odposlanih evakuirancih.

»New Leader« poudarja na prvem mestu, da je prebivalstvo južne Anglije in Londona v resnih skrbeh zaradi orožja »V 1«, predvsem pa, da se sedaj v Angliji boje še strašnejša nemška orožja. V Angliji se pri nastopu orožja »V 1« kaže jasneje kot doslej, kako je angleški narod že utrjen od vojne. Ta utrjenost prekaša vse dosedanje.

V nekem dopisu na dnevnik »Daily Mail« se pritožuje neka dama iz južne Anglije nad tem, da pri napadih orožja »V 1« mislijo vedno le na londonsko prebivalstvo. To ni pravično, temveč žali prebivalce južnoangleških mest in krajev, ki ravno tako trpe zaradi letelič bomb. Poleg tega pa vzbuja vsaka letela bomba med poletom nad pokrajini strah in grozo, dokler prebivalstvo ni gotovo, da je izven nevarnosti. Churchillov stavek o orožju »V 1«, da se naj odlej govori le o Londonu in ne več o južni Angliji, smatra južnoangleško prebivalstvo za udarec v obraz.

Casopis »Daily Herald« poroča, da se pojavljajo sedaj letela bombe v skupinah po 14 do 15 bomb nad Londonom in južno Anglijo. To so sedaj že osredotočeni napadi. Tudi dnevnik »Daily Express« poroča, da prilete sedaj nad Anglijo velike skupine bomb naenkrat.

Pod naslovom »Z malomarnostjo vlade je bil povzročen evakuacijski kaos« objavlja tisk »New Leader« težke očitek proti Churchillovi vladi. Čeprav sta Churchill in Morrison izjavila, da so v

krogih britanske vlade že pred meseci predvidevali napade orožja »V 1«, so pri evakuaciji zbrani dokazi potrdili, da vlada ni izdelala nikakršnih načrtov za evakuacijo, ki bi pravilno usmerila »V 1« v Anglijo. Če verjamemo besedam Churchilla in Morrisona, potem moramo obdolžiti vlado, da ni izpolnila svoje dolžnosti. Sebe ko so bili mnogi evakuiranci odposlani, so bila obveščena krajevna oblastva krajev, določenih za njih bivanje, o odposlanih evakuirancih.

»New Leader« poudarja na prvem mestu, da je prebivalstvo južne Anglije in Londona v resnih skrbeh zaradi orožja »V 1«, predvsem pa, da se sedaj v Angliji boje še strašnejša nemška orožja. V Angliji se pri nastopu orožja »V 1« kaže jasneje kot doslej, kako je angleški narod že utrjen od vojne. Ta utrjenost prekaša vse dosedanje.

V nekem dopisu na dnevnik »Daily Mail« se pritožuje neka dama iz južne Anglije nad tem, da pri napadih orožja »V 1« mislijo vedno le na londonsko prebivalstvo. To ni pravično, temveč žali prebivalce južnoangleških mest in krajev, ki ravno tako trpe zaradi letelič bomb. Poleg tega pa vzbuja vsaka letela bomba med poletom nad pokrajini strah in grozo, dokler prebivalstvo ni gotovo, da je izven nevarnosti. Churchillov stavek o orožju »V 1«, da se naj odlej govori le o Londonu in ne več o južni Angliji, smatra južnoangleško prebivalstvo za udarec v obraz.

Mikolajczyk v Moskvi

Stockholm, 1. avgusta. Agencija »United Press« poroča iz Moskve, da je ministrski predsednik poljskega begunskega odbora Mikolajczyk s svojima dvema spremljavalcema Romerjem in Grabskim prispel v Moskvo. V prvem poročilu ni nobenega obveščila o sprejetju begunske vlade v Kremliju. Namesto uradnega pozdrava je sprejela uradna moskovska agencija »Tass« Mikolajczyka s komentarjem k njegovemu obisku v Moskvi, ki je bil razširjen v ruskem in angleškem jeziku. Ta »Tassova« izjava obtožuje begunski odbor, da živi oddaljen od življenja poljskega naroda in sedanjih dogodkov na Poljskem.

»Tass« govori o inozemskih časopisnih glasovih, ki so mnenja, da ima Mikolajczyk obisk le tedaj smisel, če se bo Mikolajczyk lahko sporazumel s sovjetsko vlado in predvsem s poljskim sovjetom, ki ga je ustanovila Poljska. Poljski narod, tako pravi poročilo dalje, je izrazil svoje mnenje o sedanjih in bodočih usodi Poljske in ne bo nobene sile, ki bi poljski narod odvrnila od njegove poti. Ta zadnja izjava agencije »Tass« je tedaj bolj in razločneje razumeti, če damo mesto pomenu »poljski narod pojem« »Sovjet«, kajti agencija »Tass« hoče

s to izjavo povedati, da se je Kremlj že odločil in da proti tej odločitvi ne bo trpel nobenih ugovorov poljskega begunskega odbora.

Istega mnenja je uvodni članek v »Pravdi«, ki sploh ne omenja Mikolajczykovskega obiska v Moskvi, označuje pa londonske begunce za reakcionarje, ki so se že davno kompromitirali in ki niso nikoli bili prijatelji demokracije. Poljski sovjet pa je, tako trdi »Pravda«, pojem želja Poljakov.

V angleškem časopisu posvečajo največjo pozornost sovjetsko-poljskim odnosom. Pri tem ugotavlja diplomatski dopisnik dnevnika »Daily Telegraph« v uvodnem članku popolnoma novo gledišče, ki ga, doslej še noben drug list ni prinesel. »Daily Telegraph« navaja, da je Moskva stavila begunski vladi pogoje, naj odstane vse člane Mikolajczykovskega odbora, ki so neprijateljsko razpoloženi do Sovjetske zveze in da je Mikolajczyk ta pogoj sprejel. Šele potem, ko je Stalin v osebnem poročilu Churchillju objavil ta pogoje, je lahko odpoval Mikolajczyk v Moskvo in se izjavil, da je pripravljen, da sprejme vse sovjetske pogoje.

Angleži so izdali kralja Petra

Lizbona, 1. avgusta. Glavni urednik portugalskega časopisa »Voz« kritizira angleške časopise in njihovo pisanje o jugoslovanskem vprašanju, zlasti neko kratko poročilo v korist Sovjetske zveze. Pritisk na kralja Petra, ki ga je izvajala Anglija, da bi se namreč ločil od Mihajloviča in priznal Tita, pomeni jasen diplomatski in politični Stalinov uspeh.

V članku opisuje članek gorje, ki so ga povzročile v bivši Jugoslaviji Titove tolpe. Tito si je znal ustvariti majhno komunistično tolpo, ki strahuje vse ostalo prebivalstvo. S tajno podporo Italijanov za časa Badoglija so pomorili in mučili Titovi komunisti samo v Ljubljanski pokrajini 15.000 Slovencev, med temi žene, otroke in duhovnike. Pri takih dejstvih vpliva posebno neprijetno odpuščanje Anglije in podpora Stalinovih namenov. To pa ni prav nič novega po dogodkih in odpuščanju, od katerih so bili prisiljeni zavezniki pri balkanskih državah, v Baltiku in srednji Evropi.

Na dlani je, da pomenijo ta področja Stalinu čisto boljševiško interesno področje, v katero se ne sme nihče vmešavati. Začasno omejuje Stalin svoje želje na Baltik, na izliv reke Donave in dohod v Jadransko morje.

S protikomunističnega predavanja služkinj

V nedeljo, 30. julija 1944, popoldne ob 5 so imele ljubljanske služkinje v dvorani Delavske zbornice svoje protikomunistično predavanje. Prostor so docela napolnile. To že ni bilo več običajno predavanje, temveč se je razvil kar v pravo zborovanje.

Takoj moramo poudariti, da služkinje ne prejemajo vabil za predavanja tako, kot uslužbenci drugih strok, ampak je njih udeležba na predavanjih odvisna popolnoma od njihove, povsem proste odločitve. Res je služkinj v Ljubljani več kot za eno dvorano, vendar pa moramo pohvaliti njihovo visoko udeležbo na predavanju. Zavedati se moramo namreč, da so služkinje proste večino dnevin v nedeljo popoldne. V svoji zavesti, da je borba proti komunizmu potrebna, žrtvujejo še ta prosti čas poletnega, nedeljskega popoldneva za udeležbo na predavanju.

Vsa čast takoj požitvornosti! V svojem govoru o temi »Slovenski mali človek in tolarstvo« je gosp. Erste Maks nazorno orisal delovanje komunistične OF pri nas, jasno prikazal enakost in bratstvo v komunizmu, posebej pa še prikazal posameznice »tice« v vrhovih OF in njihovo »skrb« za slov. malega človeka, ki jo kažejo z ropanjem in izganjanjem kmetov z njihovih domov. Dokaz za to so izgnanci iz Dvora pri Žužemberku: »Brez ysega so bili izgnani starci, že

ne, matere za majhnimi otroki v naročju v temno noč. Izgnani so bili po svojih lastnih bratih, izgnani po tistih, ki pravijo, da nam bodo prinesli svobodo, izgnani po tistih, ki pravijo, da so za enakost, pravico in bratstvo! Kje je tu pravica, kje je tu bratstvo. Za enega vse, za drugega nič! Za prvega svoboda, za drugega suženjstvo! Prvemu življenje po mili volji, drugemu smrt! Prvemu hišo, drugemu izgnanstvo!»

Za g. Erstetom je spregovoril tajnik Glavnega odbora DPA gosp. Jan Maks, ki je v klenih besedah podprl izvajanja prvega govornika. Dejal je med drugim: »Komunisti pravijo, da se borijo proti kapitalizmu. Pri nas so pomorili 30.000 nedolžnih ljudi in koliko mislite, da je bilo med njimi kapitalistov? En sam, a ostalih 29.999 Slovencev je bilo nemaničev. Kdo naj jim torej veruje, da se borijo za malega slovenskega človeka, ko jih pa kapitalisti z denarjem podpirajo pri uničevanju slovenskega malega človeka?»

Vse navzoče služkinje so ob zaključku predavanja izrazile enoglasno svojo željo, da bi se predavanj udeleževale vse služkinje. Seveda bi bilo pa predavanja deliti.

Vsekakor kaže uspelo zborovanje za to treba najeti večje prostore ali visoko protikomunistično zavest naših služkinj.

Namesto komunističnega razrednega boja – vzajemnost med stanovi

Tudi delodajalci so pristopili k skupnemu protikomunističnemu delu

Ko se je lansko jesen porodila iz vrst naroda oborožena sila proti uničujočemu boljševiškim komunizmu, se je tej oboroženi sili takoj pridružil v zaledju tudi močno protikomunistično delovanje. V ospredje je takoj stopil delavski stan in se z vso vneto lotil dela.

Glavni odbor Delavske protikomunistične akcije

Vsi stari, preizkušeni delavski protikomunistični borci so si bili edini v tem, da jim je pri načrtovanju protikomunističnem delovanju potreben nek usmerjevalec dela, nek predstavnik vseh sodelujočih, nekako od delavstva postavljen zastopstvo, ki bi izražalo želje in potrebe delavstva tudi na najvišjem mestu. Osnovalec se je tako Glavni odbor Delavske protikomunistične akcije. Ta odbor je že v decembru 1943 izdal na vse slovensko delavstvo spomenico, v kateri je med drugim povedano tudi naslednje: »V tej usodni uri naše zgodovine smo se zbrali predstavniki slovenskega delavstva, da izpričamo, da je to delavstvo še vedno sestavni del našega naroda in da poudarimo pripravljenost delavcev za pozitivno sodelovanje vseh zdravih sil v slovenskem narodu. Ovreči hočemo zmotno mnenje, ki ga je ustvarila agitacija laži-osvobodilne fronte, da je celotno slovensko delavstvo za komunizem in za njegova grozodejstva. Poudariti hočemo, da je ogromna večina delavstva protikomunistična, vedno pripravljena za pošteno delo – za katerega hoče tudi pošteno zaslužiti – in vedno, tudi ta hip, pripravljena, da delavske in narodne sodeljivce izloči iz svojih zavednih in postenih vrst.«

Program DPA

Tej spomenici je sledilo polletno uspešno delo, kakor je stopil Glavni odbor DPA pred občinstva in pred delavstvo že s popolnoma izklesanim programom. Spomenico s tem programom je naš list že priobčil, vendar zaradi važnosti ponavljamo tri glavne točke, v katerih je zajet celoten program:

1. Do korenin moramo uničiti med Slovenci, zlasti pa med delovnimi stanov boljševiški komunizem.

2. Namesto framesonsko-židovskega kapitalizma hočemo ustvariti s pomočjo delovnega ljudstva nov, po božjih in naravnih zakonih utemeljen, vsem slovenskim delovnim stanovom pravičen gospodarski red.

3. V okviru občinarskih, stanskih, poklicnih in drugih občestvenih interesov hočemo pravično preurediti in smotno zavarovati pravice vseh gospodarskih panog s tem, da ustvarimo pravično razmerje med delom in kapitalom.

Druga anketa DPA

V februarju 1944 je DPA izvedla prvo anketo, pri kateri so delavci povedali svoje mnenje o protikomunističnih predavanjih, o pristopu v delavsko protikomunistično organizacijo, o načinu zboljšanja boja proti komunizmu itd. O izidu ankete je naš list že obširno poročal ter izid ankete prikazal tudi v % v dveh risbah.

Glavnemu odboru DPA pa so narokovale potrebe, da vpraša tudi delodajalce, kaj mislijo o predavanjih po obratih, o načinu predavanja in podobno. Izvedla se je tako v maju in juniju druga anketa DPA.

Dobili smo na vpogled obširno snov te ankete in v kratkih obrisih hočemo priobčiti odgovore delodajalcev:

Vprašanih podjetnikov je bilo 39. Ti podjetniki so zaposlovali 30. aprila 1944 skupaj 9241 delavcev in delavk.

1. Na vprašanje, ali je prav, da se vrše protikomunistična predavanja v

podjetjih, so vsi soglasno odgovorili z »da«.

2. Na vprašanje, kakšen je po Vašem mnenju uspeh predavanj, se je v 36 primerih glasil odgovor: »pozitiven«, »dober«, »zadovoljiv«, le v treh primerih »slab«.

3. Na vprašanje, kaj vam je doslej predvsem ugajalo pri predavanjih, so podjetniki odgovorili: »Ugajala so predavanja o socialnem vprašanju, zlasti pa o bodoči ureditvi delavskega vprašanja«, »domoljubno spodbujanje«, »stvarna pojasnjevanja«, »preprosto način razlage komunizma in njegovih napak«.

4. Kaj vam ni ugajalo? V glavnem se odgovori glasi: »Ako se predavanja čitajo«, »če se rabi preveč tujke«, »če se govornik spodtakne nad podjetjem«, »teoretična predavanja ne vlečejo«, »čim manj naj bo suhoparne statistike«.

5. Kakšen je po Vašem mnenju vpliv predavanj na uslužbenstvo? V 38 primerih se glasi odgovor: »dobere«, »povsem zadovoljive«, »najboljše«, »ugodne«, »postali so odločni protikomunistični«, »delavstvo uvideva, da je možno njegov položaj izboljšati brez komunizma«.

6. Na vprašanje, ali naj se predavanja še nadaljujejo, je odgovorilo 38 podjetnikov z »da«, eden z »ne«, oziroma dobro bi bilo nekoliko premora.

7. Koliko časa naj predavanja še trajajo? Večina odgovorov pravi, da »toliko časa, dokler smatra DPA za potrebno«, »do končnega miru na slovenski zemlji«, »da bo komunizem zatrt«.

8. O čem naj se še ali pa tudi predava? Odgovori: »O delodajalčevi in delavčevi skupnosti«, »o socialnih prilikah drugod«, »o grozotah komunizma«, »o potrebi in nujnosti sožitja med delodajalci in delavci«, »o važnosti zadrugištva«, »o ureditvi delavskega vprašanja v bodočem novem redu s posebnim ozirom na delavstvo, zaposleno v državnih ustanovah«, »propaganda naj bo predhodnica novega socialnega reda, ki mora biti osnovan na poštenosti in volji do odkritega sodelovanja med vsemi sloji. Mišljenja smo, da bi se dalo mnogo storiti v tej smeri, ako bi propagandni odsek navezal stike z onimi delodajalci, katere smatra za to primerne, in da bi izmenjava misli obrodila dobre sadove in še povečan uspeh protikomunistične akcije«.

9. Kako so opredeljeni po Vašem mnenju Vaši delavci? Odgovori so zelo zanimivi. Navajamo samo nekatere: »Izraziti somišljeniki OF so se izločili že pred 8. septembrom 1943 in odšli. Tako so vsi sedanjí uslužbenci brez pridržka in brez katerega koli prigovarjanja sami in prostovoljno podpisali protikomunistično spomenico«.

»Zaposlujem ženske, ki imajo deloma družinske člane, ki so aktivni protikomunistični borci«.

Opozorilo!

Javnost se opozarja, da ima uprava policije in policijskega zbora naslednje nove telefonske številke:

Uprava policije, Šubičeva, ulica št. 5: upravniki policije 35-00, uprava policije 31-00, 32-00 in 33-00.

Policijski zbor, Poljanski nasip št. 52: poveljnik policijskega zbora 20-00, poveljstvo policijskega zbora 29-64 in 39-67.

Postaje policijskega zbora (stražnice) 21-00 do 28-00 in 38-00.

Konjenica policijskega zbora 21-70. Železniška policija (glavni kolodvor Ljubljane) 29-81.

Uprava policije.

Iz Trsta

Red slovenske službe božje v Trstu in okolici. Slovenske sv. maše s pridigo in bogoslovem se vrše ob nedeljah v sledečih farnih cerkvah in ob naslednjem času:

Sv. Jakob ob 9, Škedenj ob pol 7. Barkovlje ob 8, Rojan ob 7, Sv. Ivan ob 10. Veseli bomo, če bomo pri teh slovenskih službah božjih videli poleg domačinov tudi druge.

Poštna uprava objavlja, da je s 1. avgustom spet obnovljena letalska poštna služba z inozemstvom. Sprejemajo se le navadna in priporočena pisma ter dopisnice, namenjene v sledeče države: Nemčija, Bolgarija, Romunija, Finska, Slovaška, Češko-Moravski protektorat, Portugalska, Španija, Francija, Danska, Švedska, Norveška, Švica, Grčija, Albanija in Rodski otoki. Dosedanji tozadevni predpisi ostanejo v veljavi.

Konzorcijska avtomobilska prevoze blaga je s posebno odredbo ustanovil za tržaško občino tržaški prefekt. Na podlagi te navedbe morajo vsi avto prevozniki v določenem roku prijaviti vse razpoložljive tovorne avtomobile, ki morajo biti poslej izključno le na razpolago novo ustanovljenemu konzorcijski. Poslej ne bo smel noben tovarni avtomobil zapustiti Trsta, ne da bi imel od prevoznega konzorcijskega posebno dovoljenje z oznako avtomobila, kraja potovanja, poti ter blaga. — Konzorcijski je samoupraven, a podvržen nadzorstvu prefektura, kateri mora predložiti v odobritev svoje obračune. Vodi ga komisar, kateri si izbere izmed prevoznikov štirihlanski svet. Vozila in vozači bodo zavarovani za poškodbe, ki jih lahko doletijo v sedanjih vojnih razmerah, lastniki avtomobilov pa bodo ob zaključku poslovanja Konzorcijske deležni eventualnega bilančnega prebitka.

Zaklonišče v ulici Medla št. 2, kjer so tudi sodnijski uradi, je zgrajeno za uslužbence uradov in za tiste, ki se slučajno nahajajo ob alarmu v palači. Ker pa more dobiti zatočišče x

»Svojo protikomunistično usmerjenost so naši delavci izpričali s tem, da danes aktivno z orožjem v roki sodelujejo v vrstah slovenskega domobranstva, in s tem, da je bil odziv pri podpisovanju protikomunistične poslanice o božicu popoln.«

»Če je še kak skrit simpatizer OF, se kot tak vsaj ne pokaže. Nekaj je verjetno uslužbenec, ki se ne nagiba na nobeno stran, ali pa se tako delajo, vedno več pa je izrazitih protikomunistov.«

»Glede opredelitve našega delavstva in uradništva naj omenim, da nje gledati črno. Dokaz za naš optimizem je dejstvo, da naša tovarna pri 18% uslužbenih v letu 1941/42 ni dala OF niti 10% ljudi. Prepričani smo, da tudi za terensko delo v tovarni sami ni bilo pogojev za večji razmah, ker bi se sicer pokazali izraziti pojavi motenj. Poudarimo naj, da se v tovarni ni izvedla nobena skupna ali celo oficijelna akcija za OF. Brez dvoma so bili protikomunistični uslužbenci močnejši in prepričevalnejši od komunističnih.«

Samo ob sebi je umevno, da na podlagi zbranega gradiva ankete še ni bilo mogoče prikazati polne slike stanja tvornih in razdiralnih sil v naših obratih. Opaža pa se želja po sodelovanju z delavci in podjetniki. Od skupnega sodelovanja imajo eni in drugi samo koristi. Uspenjanje podjetja mora biti enako pri srcu uslužbencu kot gospodarju in blagostanju delavcev enako gospodarju kot delavcu, zato pa je za skupne koristi potrebno tudi skupno vzajemno sodelovanje. Nekateri delodajalci so to željo pri tej anketi jasno in odločno izrazili. Glavni odbor DPA je zato po svoji pisarni storil že vse potrebno, in kakor smo zvedeli, je bil že osnovan

odbor Protikomunistične akcije delodajalcev

Ta odbor je že pričel s svojim delom. Od skupnega sodelovanja obeh odborov, to je DPA in PAD smemo pričakovati le uspehov. Skupno se bodo med obema odboroma reševala vsa večja in manjša nasprotstva, ki so v življenju mnogokrat pač neizbežna. Kapital in delo morata biti zopet povezana v skupnost, če nečemo, da se prepad med njima še poveča in nas končno uniči socialna revolucija.

Samo dve poti sta: pot obnovitve družbe po načelih stanovskega družabnega reda, ali pot razkroja družbe po komunističnem kolektivizmu. Da smo se Slovenci odločili za prvo pot, imamo že nešteto dokazov, odločno pa nam kažejo to tudi oba odbora DPA in PAD. Želimo le, da bi misel obnovitve družbe temeljito zajela vse stanovne in vse naš narod.

tem zaklonišču 950 oseb, uslužbencev in slučajno se mudečih v uradih pa ni navadno več kot okrog 200, je stanovanec sosednih ulic dovoljen dohod v zaklonišče tudi med uradnimi urami. Razumljivo je, da je v nočnih urah zaklonišče na razpolago meščanom, le da ga ne prenapolnijo, ker bo odvečno število poslano v druga zaklonišča.

Po letalskem napadu prizadeti. Vsi, ki so pri bombardiranju zgubili stanovanje in jim je bilo nakazano novo bivališče, za katero morajo plačati pa previsoko najemnino, naj se javijo pri uradu za nadzorstvo cen, da se bo zadeva uredila.

Vlom v trgovino s vinom. Gospa Leonarda Tritta ima vinskotrgovino v ulici D'Azeglio. Neznani vlomilec so vdrl in odnesli 40 steklenic konjaka Stock, 20 steklenic raznih likerjev, 2 pletenki, v katerih je bilo 140 litrov semenskega olja in pa 350 lir v gotovini. Iz lokala so nemoteno odšli pri izhodu v Vidaličjevo ulico. Gospa Tritta je oškodovana za več kot 15.000 lir.

Prijava pri bolnišni blaginji. Tržaški prefekt je izdal odredbo, po kateri morajo obratovalec vseh podjetij v pokrajini do 10. avgusta prijaviti pri pristojni bolnišni blaginji vse 31. julija zaposlene delavce, ki so podvrženi bolnišniemu zavarovanju. Od 1. avgusta naprej mora biti vsak na novo sprejeti ali odpušteni delavec v roku treh dni prijavljen.

Iz Gorice

Trgovina s čevlji zaprta. Goriška gospodarska policija je doglala, da je neki trgovec s čevlji prodajal svoje blago po daleč previsokih cenah. Naznanila ga je pristojni oblasti, ki ga je spoznala za krivega. Ker je bil možkar enkrat že obsojen radi silničnega prestopka, mu je prefektura zaprla trgovino za nedoločen čas.

Tatvine živili. Po Furlaniji se množijo tatvine živili. V Talmastone so vdrl rokomavhi v noči v neko kmečko hišo in odnesli večje množine prehrane, zlasti mesnine. Prav tako so tudi v Pieve di Porzia pokradli nekemu kmetu mnogo živiliških potrebščin.

Tolmin. V nedeljo, 28. julija, popoldne je bila pri nas akademija šolskih otrok. Prireditelj je bila prav posrečena, nastop šolarjev je gledalce razveselil in zaslužil vso pohvalo. — Vsa čast požitvornemu učitelstvu, ki je znova dokazalo, kaj se da od otroke naučiti v slovenski šoli. — Tolminski terenci uživajo pri komunističnih goškarjih veliko zapaupanje. Na najvišjih mestih so jim, tako se naši terenci radi pohvalijo, ponudili visoka komisarska mesta. Oni so jih velikodušno odklonili, čeprav so silno žastilakomni, ker imajo važnejše naloge doma. Pripraviti morajo večje število vislic. Ko bo zavladala rdeča svoboda, bodo na te vislice obešali uporne Tolmince — nasprotnike komunizma.

Polica, kraj trpljenja in kraj junaštva

Ko so lani ob onih usodnih dneh odšli legionarji s Police na Turjak, o Polici skoraj ni bilo slišati. Kakor da so jo zabrisali iz zemlje. A temu ni tako. Komunistom bi bilo to vsekar najljubše. Bila jim je trn v peti še tedaj, ko se je prav v tem kotu, kjer ne bi nihče pričakoval, zbrala prva četa slovenskih legionarjev na Dolenjskem. To je bilo še v avgustu leta 1942, ko so komunisti po vsem Dolenjskem morili najboljše slovenske sinove. Koliko so jih pomorili na sami Polici in njeni okolici! Najhujši teroristi so si hoteli urediti na Polici prestolnico pravega komunističnega »raja«

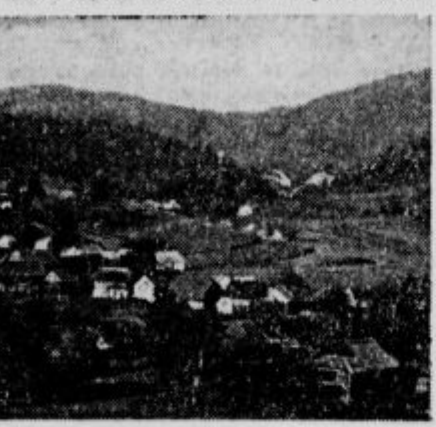

pri nas. Saj so vsem predobro znana imena Jopeta, Turnherja in Ladota Potokarja. Koliko nedolžnih življenj je moralo kloniti pod njihovimi noži in »maltizirani« se danes ni točno znano. Gotovo pa toliko, da bi lahko pričneli na eno teh krvnikov k največjim mesarjem v načrti morij našega naroda. Skrbno so komunisti prikrivali te škodne, a dolgo jih niso mogli.

Ljudje je zgodaj samo spoznalo pol komunistične pogube. V času, ko je bil teror komunistične kluge najhujši, se je zbrala na Polici četa pogumnih kmečkih fantov, ki za nobeno ceno niso marali kloniti pod komunističnim bičem. Ko je na Polici in njeni okolici še kar mrgovalo raznih štabov, »bojskih skupin«, »rečencev in toliko drugih vejic komunistične mreže, so ti fantje z bliskovitim udarom na mah naredili konec komunistični strahovladni. Največja riba, ki se je takoj po začetku ujela v mreže naših fantov je bil daleč naokoli znani »poliški« Ladoc, Polokar, ki je prav za prav pogubila Polico. Zaradi večne pijanosti so ga pridobili komunisti in naredili iz njega pravega, poklicnega rablja — prav za prav mesarja. Svoje obrti se je naučil še kot črnoborizjanec. Potem so ga postavili komunisti za intendanta okoliške komunistične tope. Seve, se je kaj kmalu povzpel do častnega naslova »mesarja za klanje višje živine«. To so bile vse tiste neštete žrtve, ki jih je laste-

noročno pobil na predlog višjih funkcionarjev, Jopeta, Stojana Suligoja in Turnherja iz Višnje gore.

Božji mlini mellejo počasi, a gotovo. Lado je končal po svojih zaslugah. Tudi na onaj svet je šel pijan. Pri njem se je uresničil znani pregovor: kakršno življenje, taka smrt. Z njim je OF na Polici za vedno odklenala. Dobrota je po navadi sirota. Lado je živel tako rekoč od dobrih sre Poličanov, a za plačilo je bilo prav na Polici prelite toliko nedolžne krvi. Tako plačujejo dobroto komunisti. Globoko, zelo globoko so si oddahnili Poličani, ko so zvedeli, da je za vedno

končala ta šiba božja. Na Polici se je pričelo novo življenje.

Vaška straža se je pod vodstvom spretnih in idealnih poveljnikov, med katerimi je odnesel venec slave in junaštva pokojni Danilo Capuder, razvila v tako borbeno četo, da bi ji le težko našli enako. V svojih neprestanih pohodih in vednih bojih s komunističnimi tolpami v bližnji in daljni okolici je izbojevala poliška legija uspehe, ki izbojevali med največjimi v zgodovini protikomunistične borbe slovenskega naroda.

Težko bi bilo popisati junaštva poliških borcev, ki so vztrajali na svojih položajih v najbolj kritičnih časih. Zaledje jih je z badolejsko podporo vred pitalo z izdajalci. Komunisti v Grosupljem in Višnji gori so se v tem najbolj odlikovali. A Polica in njeni fantje so bili močne volje, bili so pripravljeni o zmago slovenske stvari. Vsa Polica in zavedno prebivalstvo okoliških vasi, iz katerih srede je vzrasla najidealnejša mladina, se je oklenila svete ideje za rešitev slovenskega naroda. Vsi so bili ko en vložek, med njimi ni bilo.

Legija je rasla in rasla; vsak dan so prihajali novi borci, celo iz hoste so prihajali skesanci, ki so spoznali, da se morejo tako idealni fantje boriti samo za pravičnino stvar.

V januarju 1943 je poliška posadka zavednih poliških mož in fantov junaško odbijala ogorčene napade trikrat

večje mase tolovajskih brigad in jim prizadejala tolike izgube, da so se komunisti poslej ogibali Police v velikem lo-ku. Prvič in zadnjič so se tedaj komunisti lotili Police, a so uvideli da je zanje pretrdi oreh.

V tistem času so zrasle v okolici, tako v Šmarju in pozneje v St. Jurju pri Grosupljem nove posadke Vaških straž, ki so s svojimi akcijami razbremenile prezaplene poliške legiste. Uspeh ni izostal. S skupno močjo so dan za dnem očistile okolico bližnje Dolenjske. Udeleževali so se pohodov tja do Turjaka, Krma in Mokreca in na sever do nemške meje.

Nepopisno zadovoljstvo je zavladalo na Polici tedaj, ko so zvedeli, da je leto in dan mesaril po Polici in nje okolici. Legionarji so šli s še večjim veseljem na delo. Skupno z legijo v Šmarju so posilili vse križce kotičke, zlasti pa so si prizadevali s križenjem krog Pugleda in ob nemški meji.

Samo zasluga legionarjev je, da so mogli ljudje nemoteno odpravljati svoja polja in živeti dostojno in mirno življenje. Le žal, da se je čas tako hitro preobrnul.

V septembrskih dneh se je poliška legija kljub skrajno slabemu položaju in širokosti komunistični propagandi zatrdno odločila, nadaljevati svoj započet boj do zmage. Vsi fantje so se v odlični uri zbrali krog svojega poveljnika, ki jim je bil vzor hrabrosti in neomajne volje. Sledili so klicu domovine in njegovemu povelju na Turjak in Zapotok, kjer so prestali marsikatero bridko preizkušnjo.

Ko so prišli v Ljubljano, so bili poliški legionarji med prvimi v vrstah onih neustrašenih borcev, ki so postavili temelj slovenskemu domobranstvu. S svojim poveljnikom so se tedaj, ko se je na Dolenjskem še povsod bobotala komunistična »republika«, hodili v drzne patrole na Škofljico, v Staro vas in celo na samo Polico.

Polica je tiste mesece rdeče »svobodne« drago plačevala svoje slovensko prebivalstvo. Kolikor so se fantje mogli, so se rdeči »svoboditelji« našli nad ubogim ljudstvom. Pokradli in izropali so vse, kar jim je prišlo pod roko. Ko so navsezadnje uvideli, da je konec njihove »zmagode«, so zapuščali vse poslopja, tako šole, župnišče, gostilne in mnogo drugega. Poličani so si za vedno zapomnili to strašno svobodo, ki je terjala od njih toliko žrtev.

Zadnje nedeljo smo imeli na Polici prošenje. Nihče bi si ne mislil, da bo ta domača slovesnost tako lepo izvenela. Od vseh strani bližnje in daljne okolice so prišli na Polico domobranci obiskat svoje drage domače. Dopoldne se je nebo razjasnilo, sonce je obgledalo prisojno poliško stran s svojim zlatom kot bi hotelo prorokovati lepo bodočnost.

Veselih src, polnih prelepih spominov na čase, ko so se skupaj v nemilostnem tovarištvu borili proti rdečim zločincem, so se zbrali domobranci in legionarji v sredi dragih Poličanov. V veseli družbi so zadonele prešerne slovenske pesmi, kot jih znajo zapeti samo naši fantje.

To so fantje, so vsi soldatje, vsi na vojsko pojdejo...

Tako se je razlegalo v nedeljo popoldne po Polici, da so odmevali gozdovi in košene oddaljenega Kuvclja, koder stražijo naši najbolj neustrašeni protikomunistični borci svojo sveto zemljo. Še večje navdušenje se je polastilo vseh, ko je prišel Obiskat zbrane domobrancelj. Spet so zadonele pesmi, navdušenje ni hotelo jenjati. S svojim obiskom je gosp. stolnik pokazal vsestransko razumevanje za naše hrabre domobrancelje, obenem pa tudi potrdil tovarištvo, ki dobi ob takih prilikah največ duha.

Lepo je bilo v nedeljo na Polici in domobranci so se le težko poslovili. Poličani sami so sprlo pristranskih svidenj z dragimi borci, ki se bore po vsej slovenski zemlji, za kratek čas pozabili na vse one strašne dneve, zraven pa so se bolj utrdili v prepričanju, da moreta zmagati samo resnica in pravica, za katero se bore naši slovenski domobranci.

Vsi moramo stopiti pod križ

Dokler je Bog umiral, je bila tema po vsej zemlji. Potem pa se je pretrgalo zagrinjalo v svetem templju in se je razodela praznina svetišča na Sionu, ki ga je Bog zavzel: da pritrji so se obliki in zaprti se delali. Obzorja so se zjasnila in mrak je izginjal. Sredi novega dneva je na golgoti skali stal visok križ v večernem soncu in na njem truplo Kristusa Kralja s prebodehim Srcem...

In od tiste ure upirajo milijoni ljudi v vseh časih oči v prebodoeno Srce. »Ko bom povisan, bom vse pritegnil k sebi,« je dejal Kristus. Vedel je, da ljudje hočejo, da mora biti najprej povisan in šele potem ga bodo ljubili. Ljudje so mislili seveda na drugačno, svetno povisanje. Res človeka pretese ob takšnem povisanju na križu, vendar mimo križa ne more. Mora dvigniti oči in se ozreti nanj. Ni ga človeka, ki bi ga pogled na križ niti enkrat ne pritegnil. To je klic milosti in ob pogledu na božje Srce se ločijo ljudje. Nekateri takoj udušijo ta klic, klic k pokori, in ne puste, da bi jih božje Srce pritegnilo za vedno. Zapustijo ga in se zopet predaajo grehu. Mnoge pogled na prebodoeno Srce pritegne za zmerom. Zal jim je božje

Matere, ki sama stoji pod križem. To lažiti hočejo njeno brezmadežno Srce v bridkosti in dajati zadoščenje Bogu. Spoznajo, da je njihov prostor tam, kjer sta Jezusovo in Marijino Srce.

Čoveštvo mora stopiti pod križ, tja ker sta Jezus in Marija. Eni se morajo pridružiti svetemu Janezu. Sami niso veliko zagrešili, toda pritegnili jih je Kristus in vzljubili so Marijo, pa hočejo zadoščenja za grehe drugih. Spokorjeni grešniki se morajo pridružiti Magdaleni. Ostala je pod križem in pokazala, kaj morajo storiti vsi, ki so veliko grešili. Vse človeštvo mora h križu, sveti in grešniki, vsi morajo dajati zadoščenje Jezusovemu in Marijinemu Srcu.

V tem je pomen pobožnosti prvih petkov in prvih sobot, da vsi stopimo pod križ k Jezusu in Mariji. V petek je Gospod umrl in ljudje vseh časov bi morali na ta dan obupati spomin na Gospodov križ. Spomin je obledel in teden je ostal brez spomina na križ. Morda nam je danes prav zato postavljen križ trpljenja vsak dan v tednu, da se bomo zavedali, da smo pozabili na kri — na Jezusovo in Marijino Srce.

Veliki uspehi novomeškega udar. bataljona v bojih proti komunistom na Dolenjskem

Na Dolenjskem, 1. avgusta.

Novomeški udarni bataljon pod vodstvom znamenitega stolnika Meničanina, ki si je v svojem boju proti komunističnim tolpam stekel že velike zasluge, si je po daljšem času spet začel videti svojo dolenjsko prestolnico. Fantom je postalo dolgečas po svojih tovariših v Novem mestu, ki so jim po bojnem duhu in vednih zmagah enaki. Za konec meseca so se namenili obiskat jih. Da bi pa pet ne bila predolga, so jo mahnili kar po bližnjici, od Sv. Roka in Rdečega Kralja skozi gozd pod Sela—Šumberku. Tam pa so se jih drznili ovirati na njihovem izletu.

Kot bi trenil, so zareglele strojinice. »Tovariši« so si pri Sela—Šumberku zgradili iz vej bujnikov podobne utice, od koder so si na vso moč prizadevali odvrniti naše domobrancelje od njihovega trdnega sklepa. Ker ni šlo zlepa, je šlo z grda. Fantje so začeli sipati na »bunbersko linijo«, za katero se je skrivala raja XII. štajerske in XV. belokranjske brigade, smrtonosni minski ogenj, ki je »tovarišec« tako globoko ganil, da so se morali v velikanskem neredu povleči na drugo sliinjot, ki pa je še manj zalegla od prve. To je bilo vpraž! Ko dež se je razpršila uboga raja počel in podolgem v gozdove. Na mestu pa so pustili kup mrtvih. Komaj so imeli toliko časa, da so na vovozih odpeljali lažje ranjence.

Domobranci pa z njimi. A tovariši so urnih pet. Kar moč hitro so napredovali naše čete skozi Voljeje jame, Reber in Zagorico proti Žužemberku. Pri Cvilbelju sta se jim postavila po robu dva tovariša, ki sta hitro dobila zaželeno »svobodno«.

Ko se je znočilo, so naši že prikorakali v Žužemberk. O komunistih ni bilo ne duha ne sluha. V strašni paniki, ki se je polastila bežalnih tolovajev, so brez boja zapustili to sicer zanje »strateško« tako važno postojanko.

Domobranceljev noč ni ovirala. Krenili so po temi v Trebovo vas, kjer so jih razkropljeni tolovaji poprašali po geslu.

»Stoj! Kdo tam?«

Odslej so naše nove telefonske številke:

23-61, 23-62, 23-63, 23-64, 23-65

»Kdo tam? Imate parolo?« odgovarja naš desetar.

»Imamo. Tukaj smo paroli! Bum! Bum!«

»Zivelj partizani!« — Bum! Bum! — Brrrrrr... Brrrrrr...

Vsule se je toča bomb in rafalov iz brzostrel. Šest tolovajev je obležalo na mestu, nekateri pa se je posrečilo odnesti urne pete. Domobranci se niso ustavljali. V Sadinji vasi so spet presenetili komuniste, ki pa so se v svoji nepopisni zbežanosti, ki začeli streljati med seboj.

Ura je bila polnoč, ko so se domobranci utrdili v Sadinji vasi in malo popali. A žilica jim ni dala miru. Ze ob štirih so bili na nogah. Napredovali so skozi Lipovec in Ajdovec, kjer so nalete na speče tolovaje, sedem po številu. Še zbudili se niso dobro, pa je že pokalo po njih. Kratka pesem brzostrelka, pa je konec lepe pesni... Ho, in kaj so našli med mrtvimi! Višjo živino, intendanta XVII. divizije, po imenu Lukeža in rajonsko sekretarko iz Mirne peči. Tu sta se predala domobranceljem dva prisilna mobilizirana. Malo naprej, na Planem so nalete domobranci na pisarno rajonskega odbora Mirne peči in zaplenili ves arhiv, mnogo koles in živil. Lepo ogledalo, kako so tolovaji bežali!

Na Grč vrhu so nalete na nek rajonski pododbor, kjer sta padla komunisti Udovc Jože in neka partijka po imenu Ljudmila iz Novega mesta. Pred Bat-nu goro so spet zažele puške. Padla sta dva tolovaja.

Potem so domobranci mirno nadaljevali svojo pot skozi Briljin v Novo mesto, koder so jih njihovi tovariši zmagoslavno sprejeli.

Ob tej priliki lahko serviramo komunistični poročevalski službi naslednje številke izgovorov tolovajev: v tem zadnjem domobranceljskem pohodu: nad 70 mrtvih in ranjenih tolovajev. Zapolnili smo mnogo različnega vojaškega materiala in rešili nekaj desetlin prisilnih mobilizirancev in skrivancev. Domobranci pa so imeli tri mrtve in dva lahko ranjena.

Kdo je bil Džingis-kan? Timurlenko? — Kakšen je bil vpliv Mongolov na Evropo in Azijo? — Vse to najdete v velikem zgodovinskem, izredno plastično pisanem delu Mihaila Pravdana:

»DŽINGIS - KAN«
Prevedel France Zupan. — Opremil arh. V. Gajšek. — Vezano Ljubljana, LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI.

Hud odpor proti komunizmu na Gorenjskem

Gorenjski fantje se postavijo

V okolici Hotavlj, prijazne vasi v Poljanski dolini, ljudje še vedno tu in tam najdejo truplo kakega komunističnega tolovaja, ki je padel pri zadnjem velikem napadu na domobranceljsko posadko v Hotavljah. Kljub temu, da so imeli komunisti dvajsetkratno ali pa še večjo premoč, so jih pogumni fantje odbili in pričakali pomoč, potem pa celo prešli iz izpad ter pregnali komuniste iz okolice. Ker je bila postojanka skoraj razrušena, so se hotavljski fantje začasno preselili v Gorenjo vas. Gorenjski domobranci, ki so na hotavljskem zgledu videli, kaj zmora majhna pogumna skupina, bodo odslej še z večjo smelostjo udarili na celo tolovajsko brigado, če bo tedaj.

»Jurij se najbolj obnese«

Varnostne straže iz Kranja hodijo na dalje ogledne pogohe. V zadnjem tednu so prišli prav do Gorenjske vasi Gozd pod Storžičem. V vasi se je držala večja skupina komunistov. Domobranci so jih dolgo obstreljevali, ko pa so videli, da na ta način komunistov ne bodo spravili iz vasi, so navallili z ročnimi granatami na komuniste, ki so se prestrašili drznega naskoka in jo kar moč hitro odkurili v hosto. Obležalo je 20 tolovajev. Domobranci so bili silno zadovoljni z uspehom in so rekli med seboj: »Odslej bo-

mo preganjali tolovaje samo še z naskokom. Jurij se najbolj obnese!«

Tudi na Gorenjskem so šole, župnišča in prosvetni domovi komunistom trn v peti

Razen redkih dejav je gorenjsko ljudstvo spoznalo, da prihaja »gošarje« samo nesrečo. V celi vrsti vasi so že pokazali svoja zločinska nagnjenja s tem, da so požgali šole in prosvetne domove, ki so bili ljudje nanje toliko ponosni. Tudi župnišča so uničili že celo vrsto. — Zadnjič so bile Ratače na vrsti; komunisti so Ratače osvobodili župnišča, šole in prosvetnega doma. Ljudje so bili silno ogorčeni in so se upali tudi javno zgrazati nad brezvestnimi komunističnimi pošigalci. Isti poslo so hoteli opraviti komunisti tudi v Predoslah pri Kranju, a tamodnji prosvetni dom je bil tako zgrajen, da ni hoteli goreti. Poslej ga komunisti tudi ne bodo zažigali, ker so Predoslije prišli čuvati domobranci.

Kakor povsod, tako so tudi na Gorenjskem terenci nekeke tipalke komunistične pošasti. Če pa te tipalke postržeš, se komunistična zver kar ne znajde in postane veliko manj nevarna. Zato posvečajo tudi gor. varnostne straže veliko skrb terenskim organizacijam. Prav zadnjič čas so pospravili terenske odbore na Kokrici, v Šenturju in v Naklem.

KULTURNI OBZORNİK

Prevedi iz italijanščine v Dobri knjigi

V zbirki Jutrove »Dobre knjige« je izšel prevod italijanske pisateljice Matilde Seroa, ki nosi v izvirniku prvi naslov »Življenje in zgodbe Ricarda Joanne«, drugega »Samo sonovi lasje«, v slovenščini pa ga je prevajalec dr. B. Vrčon spremenil v »Črna republika«, češ da ta naslov bolj ustreza pojmu novinarstva in tiskarskega dela, ki je glavna vsebina romana. Ohranil pa je kot podnaslov prvotno oznako. Tako je v roman tretji prevod iz italijanščine v tej zbirki, v kateri sta izšla pred tem še Stoparjev prevod romana Alba de Céspedes: »Najazni pot«, in Borov prevod Luiga Pirandella: »Pokojni Matija Pasaic«. Ker se nam o teh dveh v tistih dolenjskih tiskarskih zasedah ni zdelo uместno pisati, čeprav smo jih prebrali z namenom, da poročamo o njih, naj jih danes samo s par potezami označim.

Najboljši med temi tremi romani se mi zdi še skoraj roman Albo de Céspedes »Najazni pot«. Avtor mi podrobnje ni poznan, znano pa mi je, da je roman iz novejšega časa ter je dosegel doma velik uspeh. In res je zanimiva tematika, ki jo obravnava. Bogato patrijsko hčerko iz Florence zapelje letalski častnik, da dobi otroka. Da pa družina ne pride ob dobro ime, starši pošljejo hčerko v Rim,

kjer potem pusti svojega otroka v rejni pri drugih ljudeh, sama pa gre v ženski internat, kjer v skupnem dekliskem življenju žive in se uče univerzitetne poslušalke. In tu se začnejo prava vsebina romana: doživljanja teh študentk in njihovo razmerje do sveta in razmišljanje, predvsem do ljubezni. So tu razni tipi študentk, ki sovržajo moške, se posvečajo znanju, padajo pri izpitu, se izgubljajo v svetu itd., toda glavna junakinja se ne znajde med njimi: vedno je nekaj vmes, kar jo loči od ostalih deklek. Zanj, ki ima svojo skrivnost in hodi v nedeljskih svojih časih obiskavati svojega otroka, ni več poti nazaj v svet teh dekliskih sanj in borb. In tako mora priti slej ko prej do ločitve in odkritja mlade matere v dekliskem penzionatu. Roman je pisan zelo napeto in zanimivo ter spada med boljše dela sodobne italijanske književnosti, ki ni sicer močna v epičnih pripovednih skladbah.

Pirandello »Pokojni Matija Pasaic« je že v svetlo znano delo ter spada med vidnejša dela tega izrazitega analitičnega življenja, Nobelovega nagradjenca, znanega v širokem svetu kot modernega dramatika podzavesti. Tudi motiv tega romana je Pirandello obdelal že v posebnih dramih, je pa znan v svetovni literaturi že po Tolstega »Živem mrtvecu«. Pirandello je tu vzal Pasaica, skromnega knjižničarja, ki živi nesrečno v zakonu. Ta

življenjska nesreča ga tira proč od doma in nekoč res ubeži. V bližnjem mestu bere v časopisu, da je ušel z doma in da je napravil samomor. Napovedan je bil tudi pogreb. Torej — rešen? Odoči se, da odslej igra vlogo novega človeka, pod novim imenom. In sedaj se začne prava umetnost Pirandellova: analiziranje čustev od prve zavesti rešitve, svobode, in dalje vse do zapletkov v duši in svetu, ki dokazujejo, da človek brez domovine in imena danes ne more živeti. Pasaic doživlja razne dogodke, tudi pustolovskega značaja in ljubezenskega, kar ga vse končno pripelje domov, kjer dobi ženo poročeno. Ničel razdirati njenega zakona ter živi zopet samo knjižnični. Vrednost romana je v analizah in zanimivih življenjskih pripetljajih že mrtvega realizma, v tem, da je Tolstega motiv eleziral v današnjih življenjskih razmerah. Ni pa kakšno posebno razodetje izredne umetnosti, kakor bi človek pričakoval sprito Pirandellove slave in še posebej tega romana, ki ga nekateri stavijo med pomembna dela moderne svetovne književnosti.

Roman Matilde Seroa »Črna republika« je menda najboljšo delo neapolske pisateljice iz veristichne šole koncem stoletja. Je pa zanimivo delo zanj, ki je bila novinarka, pa tudi za zbirko, ki jo izdajajo in tudi prevajajo večinoma novinarji, kajti predstavlja nam namreč v otipljivi obliki brige, težave, slavo in propad novinarskega stanu. Seroa opisuje tu Ricarda Joanne še kot otroka, sina zakonitega novinarja, ki umira za jetiko

resnično s peresom v roki in z željo, naj ga sin ne sledi v novinarstvu. Res gre sin v državno službo, toda novinarska žila mu ne da miru ter se vsili k dnevniku najprej kot korektor, pozneje kot kritik. Tako postane po svoji nadarjenosti in energiji ustvarjalec ogromnega časnikarskega podjetja s 100 tisoči dnevne naklade. Tedaj je na višku slave. V zadnjem delu pa ga že vidimo, kako z istim podjetjem životari in pride na psac. Toda je opeleča, zlasti še novinarska. Stoda kljub temu pravi novinar ne izgublja vere v svoj poklic.

Takšno so povesti iz italijanske književnosti, ki so v zadnjih letih izšle v »Dobri knjigi«. Kot prva je izšla že davno prej življenjski italijanskega komponista Bellinija pod naslovom »Nestavito sree«, ki ga je spisal Arnaldo Fracarroli, prevel pa dr. Vrčon. Ta je zdaj poslovenil tudi to zadnjo povest in ji napisal nekaj besed o pisateljevi in njenem delu. Takšne oznake pisateljev, kakor jih je uvedla Slovenščina knjižnica in jih zdaj prevzema tudi Dobra knjiga, so zelo priporočljive ter koristne za splošen uvod v boljše razumevanje povesti in njene pomembnosti.

Nastop Jožeta Gostiča v Operi

Pri zadnji predstavi »Carmen« je vladalo v Operi svečanostno razpoloženje, kakršno vlada vedno, kadar imamo priložnost pozdraviti v svoji sredi kakega naših dobrih pevcev, ki so pri nas doživljali svoje prve uspehe, se visoko povzpeli, nato tudi na drugih odrih odlično

prestali preskušnjo, pa se vendar od časa do časa zopet vrnejo v domače gledališče in tako obdržijo stik z domačim občinstvom in občinstvo z njimi. Poslušalci so ob taki priliki vedno radovedni, ali je pevec ostal v stari formi, ali je morda celo napredoval, ali je pa, kar je tudi treba včasih z obžalovanjem ugotoviti, šel za spoznanje nazaj. Pri Jožetu Gostiču lahko mirno rečemo, da se je pokazal v svojem nastopu takega, kot ga ima občinstvo v spominu izizza časa njegovega najboljših predstav v ljubljanski Operi; v mnogem je celo pokopal znaten napredek; to je najlepše potrdil v vlogi dom Joseja. Glasovno je svež, prožen, topel in v vseh legah zanesljiv; njegova igra je trdno izdelana in ni v njej opaziti praznih mest, ki gledalcu nič ne povedo. Tako se pri njem lepo dopolnjujeta petje in igranje ter oboje skupaj tvori zaokroženo umetniško celoto. Gostič je pel, izvemši eno arijo, v hrvaščini; če mu ne bi preštevno vloga dalo preveč dela, bi slovenskega pevca na slovenskem odru še simpatičneje pozdravili, če bi pel v domačem jeziku. — Njemu ob strani je stala Karlovec, ki je pela naslovno vlogo; njene vrline v tej vlogi smo že večkrat pohvalno omenili. Druge vloge so bile nespremenjene razen vloge Zunige, ki jo je to pot prevzel Zupan; po vsem videzu je vskočil namesto Lupše in je tako omogočil predstavo. Dirigiral je dr. Svara. Občinstvo je izvajanja Gostiča in tudi domačih pevcev toplo sprejelo in ni štedilo s priznanji v tej ali oni obliki.

M. T.

Jeromen Miha in njegov petelin

Jeromen Miha je bil sprva preprost in neznani človek, družinski oče. V mame, lesemu domu se je gnetla njegova otročad kot negodni ptiki v gnezdu. Skromen je bil pred leti, valovi vojne vihrje pa so ga vrgli v posle, donosajoče mu dobre vire dohodkov, da je nato postal ošaben, gospodovalec in pohlepen, želel si vseh življenjskih dobrot. Naklonjena mu je bila tudi posebna, prav v vojni dobi ustvarjena služba pri velikem zavezu. Za kratek čas in posnemajoč svoje vrstnike je postal tudi rejec malih živali, saj je imel priliko, da je lahko dobil poenoti pišč in krmo. Redil je perjad, imel je zajčjo farmo in negoval je kozo. V svoji oholi gospodovalnosti se ni mnogo zmenil za posetne pravice sosedov. Kratko, bil je mnenja, da njegova lepa perjad lahko brska po sosednih gredah in vrtovih. On in njegova žena Marjeta sta bila globoko zaljubljena v svojo petelina, ki je bahavo koračil pred domom tako, da so sosedji ironično govorili: »Se bahaš kot Jeromen petelin.« Mihaova žena Marjeta je petelinu zvedela najrazličnejša ljubkovanja imena. Nežno ga je klicala:

»Linko, Linček, Linek, pojdi no po prosek! Le kadar se je ujezila, je zahrnela v močnem altu: »Line, kaj pa delaš? Sem pojdi! Imaš doma svoje kokošice!«

Zgodilo se je, da je Miha Jeromen odpotoval po važnih službenih opravkih v deželo citron. Dolgo je izostal. Marjeta je z otročadjo poslala vsa zaskrbljena. Neki večer se je Miha Jeromen prismejal domov z nabito denarnico bankovcev in z raznimi dobrinami, ki so jih bili prisrčno veselji mali Mihovi zemljani. Marjeta pa je kar od veselja poskakovala in po sobi plesala:

»Jej, jej! Samo, da je naš očka doma in zdrav in vesel!«

Pozabila je zvečer, ko je družina odhajala z doma na okrepilo v nedolgo stoječ gostilniški hram, celo zapreti petelina. Linček v kurnik s kokošmi vred. Linek je nekaj časa brskal in taval

okrog, nato pa se skril v neko bližnjo odprto drvarnico.

»Ki-ki-ri-ki,« je ob svitu jutra zadonel petelinji spev na uho mojstra Jakob, dobrega in postnega umetnika v obnavi stroki. Mojster Jakob se je začudil, ugibal na vse strani, kaj naj pomeni kokotji klic v njegovi drvarnici. Vstal je, se za silo oblekel in stekel v drvarnico. Zagledal je Mihovega petelina, ki ga je velikokrat podil s svojih zelenjadnih gred. »A sedaj eva prišla skup, nebore!« In Jakob je lopnil po njem, da je takoj strepetal. V Jakobu pa se je nato pojavil nemir. Vstaj ga je pekla in razmotaval je razne misli.

»Naj vrnem Mihi petelina ali ne? Do sti mi je napravil škodo! Miha se mi je vedno smejal in se z mene norčeval. Kako bi se mi prilagel kurja juha! Dobra bi bila obara! In pečenel! Saj že dve leti ni bilo na moji mizi kokošje stvaril... Toda, kaj če Miha zve, da sem mu ubil in pojedel petelina? Če pridem pred sodišče? V zapor? Se nikdar nisem bil zaprt! Ali naj bom zaradi tega petelina? Vrjem ga Mihi pred prag!« In tako se je zgodilo, da je mojster Jakob zjutraj zalutal v velikem loku petelina Mihi Jeromu pred hišni prag.

Miha se je pravkar razgledoval po vremenu, ko mu je Linek priletel pred noge. A že poprej je Marjeta jadikovala, kam naj bi bil izginil njen ljubljeneč, da ji ni zapel običajno jutranjico.

Jeromen Miha je iskal na sodišču pravico. Otvadil je Jakob, da mu je iz nagajivosti uničil petelina. Razprava pred sodnikom. Miha Jeromen je za petelina zahteval še kar 500 lir odškodnine. Mojster Jakob pa je skromno pripomnil: »Gospod sodnik! Na svojem svetu sem ga res ubil, ker mi je delal škodo, a vrgel sem ga Mihi pred noge!« Mojster Jakob je bil prost. Ko so vsi zapuščali ozko sodno sobo, je Miha zahrnel: »Drag bo ta petelin, ti element!« Mojster Jakob je bil tiho. Končano je bilo prvo dejanje petelinje pravde. Drugo se še razpieta in odmotava.

Dogodki in novice današnjega dne

NOVI GROBOVI

† Marija Železnik. Na svojem domu v Zagorju ob Savi je 26. julija umrla 81letna gospa Marija Železnik. Sv. maša zadušnica za blago mater bo v petek, 4. avgusta, v stolnici ob 7 pri oltarju sv. Rešnjega Telesa.

† Franciška Hiti. V Ljubljani je izdihnila gospa Franciška Hiti. Blago mater bodo pokopali v četrtke ob dveh popoldne iz kapele sv. Jakoba na Žalah.

† Ursula Mužina. V Ljubljani je umrla gospa Ursula Mužina. Blago mater bodo pokopali v petek, 4. avgusta, ob treh popoldne iz kapele sv. Nikolaja na Žalah.

† Anton Lokar. V Ljubljani je umrl glavni arhivar fin. direkcije, g. Anton Lokar. Rajnega bodo pokopali v petek ob štirih pop. iz kapele sv. Antona na Žalah.

Naj rajnim sveti večna luč, vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje.

Ce ste bili doslej

naročnik »SLOVENCE« KNJIŽNICE? boste gotovo ostali še v naprej. Gotovo vam ni žal, da ste si v treh letih uredili tako lepo družinsko knjižnico. Žal vam pa bo, ako boste ali mimo knjig četrtga letnika, ki bodo še prav posebej zbrane in bodo pomenile za vašo družinsko knjižnico lepo obogatitev.

Knjige »Slovenčeve knjižnice« v vsako slovensko hišo!

ZGODOVINSKI PABERKI

3. velikega srpana

Leta 1492 je Kristof Kolumb odjadral iz španskega pristanišča Palos proti zahodu v upanju, da najde v tej smeri pot v na zlatu in drugih dišaveh bogato Indijo ter v prekrasne dežele Kitajske in Japonske, ki jih je Evropa poznala iz pripovedovanj Benečana Marka Pola. Kolumb si je kot mornar in trgovski potnik pridobil velikega znanja v naletu in geografiji ter se je verjetno po nasvetu florentinskega kozmografa Toscanellija lotil načrta prodrati v zahodni smeri v Indijo. Ko je portugalski kralj Ivan II., kateremu je prvemu ponudil svojo službo, njegov načrt leta 1483 odklonil, se je naslednjega leta obrnil na kastiljsko kraljico Isabela. Tudi tu je v začetku našel na gluha ušesa, toda vztrajni mož ni obupal. Ko so Španci zavzeli Granado, zadnjo arabsko (mavrsko) posojanko na Pirenejskem polotoku, je Isabela na priporočanje svojega spovednika sprejela Kolumbov načrt in mu dala na razpolago tri ladje. Po več kot dvomesečni vožnji so zagledali mornarji 12. oktobra 1.1492 prvi suha tla novega sveta. Kolumb je plul ponovno v novi svet in pridobil Španiji obsežna področja, pa padel v nemilost in v revščini leta 1506 pozabljen umrl. Novi svet, v katerega nam je Kolumb pokazal pot, je dobil svoje ime po Amerigu Nespuceju, ki je bil kraje prvi podrobneje opisal.

Leta 1806 je Peter Dobrujar premagal Turke pri Deligradu v dolini Morave, ko so skušali od juga udariti proti Beogradu.

Leta 1830 je papež v sporazumu z avstrijsko državo preuredil cerkveno upravo na naših tleh. Gorica, ki je po smrti ljubljanskega škofa Herbersteina odstopila nadškofjsko čast Ljubljani, kjer pa je deloval edino nadškof Mihael

Po kratkem premoru bo zdaj v »SVETOVIC« knjižni zbirki izšla zadnja knjiga prvega letnika. Knjiga bo imela naslov:

,TAJNOSTI NARAVE'

To bo edinstvena knjiga na domačem slovenskem knjižnem trgu, ki bo na poljudno znanstven način opisovala življenje tudi najmanjših živih stanic. Knjiga bo seveda — kot vse doslej — bogato ilustrirana!

Za pravico trpeti je popolnejše kakor pa pravično živeti.
(Dr. A. B. Jeglič.)

Koledar

Četrtek, 3. velikega srpana: Lidija, vdova; Najdba sv. Štefana; Peter Emar, spoznavalec in ustanovitelj reda.

Petek, 4. velikega srpana: Dominik, spoznavalec in ustanovitelj reda; Ija, mučenica; Agabij, škof; Protazij, mučenec. Lunina sprememba: 8.30 ob 13.30. Herchel napoveduje dož.

Operno gledališče

»Carmen«. Red. Četrtek. Ob 18.

Kino Matica

»Ljubica za tri dni«. Ob 16 in 19.

Kino Union

»Anton Poslednji«. Ob 17 in 19.15.

Kino Sloga

»3. Ceden«. Ob 16 in 19.

Lekarniška služba

Nočne službe imajo lekarni: dr. Piccoli, Dunajska cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartner, Moste, Zaloška cesta.

Operno gledališče

Četrtek, 3. avgusta: Zaprti. Petek, 4. avgusta: Zaprti.

Premiera Verdijeve »Aida« s gostom J. Gostičem bo v nedeljo, 6. t. m., ob 17. Ker bo predstava za prvi abonma in je za neabonirane obilnostno na razpolago zelo majhno število sedežev, bodo preostale vstopnice v prodaji šele v soboto ob 18.30 dalje. Obilnostna pa sporočamo, da bo gost J. Gostič pel »Aida« za vse abonmaje.

Giuseppe Verdi »Aida«, opera v 4 delih (7 slikah); napisal A. Ghislanzoni, prevel A. Funke. Osebe: egiptovski kralj — Lupa, Amneris, njegova hči — Korozeva, Aida, egiptopska sužnja — Heybalova, Radames, egiptovski vojskovođa — Gostič k. g., Ramfis, veliki svečenik — Beletto k. g., Amonasro, egiptopski kralj. Aldin oče — Janko, sel — Stružel, svečenica — Bukovec. Godi se v Memfidu in v Tebah za vladanja faraonov. Dirigent A. Neffat, režiser in koreograf inž. P. Golovin, scena Skružny, kostumi J. Vilfanova.

»Odeležniki skupne Jedrinske primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 3. avgust:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav, vmes 7.30 Poročila v slovenščini — Poročila v nemščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini, napovedi sporeda — 12.45 Mali orkester vodi A. Dermelj — 14 Vsakemu nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Dobra volja v duru in molu — 18.45 Narodopisno predavanje, Tone Ljubič: Dobropolski rezbarji — 19 Drobšč — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Prenos aktualnega predavanja — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Večerna glasba — 21.15 Slovenske napave izjava radijski orkester pod vodstvom D. M. Siljanca — 21 Poročila v nemščini, napovedi sporeda — 22.15 Malo kramljanja, malo plesanja, plesni orkester vodi D. Prevorsek — 23 Prenos sporeda nemških radijskih postaj.

Kaj je novega pri naših sosedih?

S Spodnje Stajerskega

Hude kazni je izrekli sodišče v Mariboru nad celo vrsto verižnikov. Zagovarjati so se morali 80-letni knjigovodja Karl Laznička iz Brežic, 23-letni natakari Jožef Mileta iz Maribora, 32-letni krošnjar Nikolaj Udiljak, 29-letni Adam L. Wolf, 30-letni brivec Božo Maksimovič iz Maribora in 29-letni trgovec Franc Sippl. Mileta, Udiljak, Maksimovič in Sippl so hrvaški državljani. Laznička je od marca do septembra 1943 kot nameščeneč mlekarne v Brežicah prikrikl nabavilce za 2419 kg masla in 348 kg sira in je pod izmišljenim naslovom na te nakaznice prejel od mlekarne v Mariboru skupno 2248 kg masla in 320 kg sira. Vse to je po verižniških potih spravil med ljudi. Mileta je na primer kupil 300 kg masla od njega po 30 mark za kg in posredoval še pri prodaji nadaljnjih 200 kg. Udiljak je prevzel 150 kg masla in ga spravil med ljudi. Wolf je posredoval med Lazničko in Mileto, da sta se spoznala, sam pa je prevzel 15 kg masla. Maksimovič in Sippl sta vzela 80 obojnostno 50 kg. Sodišče je Laznička obsodilo kot zločinca v vojnem gospodarstvu in ljudskega škodljivca na 15 let ječe, Mileta je dobil dve leti in pol, Udiljak prav toliko, Wolf 18 mesecev, Maksimovič 8 mesecev, Sippl pa 12 mesecev. Poleg tega so jim bile naložene znatne denarne globe. Laznička je ušel smrtni kazni kot ljudski škodljivec samo zato, ker je bilo ugotovljeno, da je v mlekarni tako lahko prišel do nabavnice, da jih je lahko odnašal kot makulturni papir.

Ne prezrite knjige dr. Franca Grivca

Narodna zavpst in boljše vizem

Celjske žene so povabile ranjence iz Novega Celja. Vsoga skupaj 100 ranjencev je bilo lepo pogoščenih v hotelu »Evropac«. Poleg skrbi za jedaočo so pokazale celjske žene tudi, da znajo poskrbeti za oddih in zabavo ranjencev.

Vaško popoldne v Svečini so pridelali dekleta iz četvenega taborišča, ki je prav tam nastanjen. Zabavni spored je bil pester, poleg enodejanke se je obnesla harmonika in tudi plesov ni manjkalo.

Iz Hrvaške

Spominska plošča na Poglavnikovi rojstni hiši. Na letošnji rojstni dan Poglavnika dr. Pavliča so na njegovi rojstni hiši v vasi Bradina pod Ivan planino odkrili spominsko ploščo. Ob tej priliki je imel na zbrano ljudstvo nagovor tudi gen. vitez Vilko Begič.

Ustanovitev frančiškanske bogoslovne fakultete v Sarajevu. Poglavnik dr. Pavlič je te dni podpisal odredbo o ustanovitvi frančiškanske bogoslovne fakultete v Sarajevu. S tem je dala hrvaška vlada tudi vidno priznanje frančiškanskemu redu za njegovo dolgoletno kulturno in socialno delovanje med hrvaškim narodom. Frančiškani spadajo na Hrvaškem med najbolj razširjen red, ki je razdeljen na pet redovniških provinc, in to: Bosna Srebrena (Sarajevo), Sv. Hieronim (Dubrovnik), Presveti Odkupitelj (Split), Marijino Vnebovzetje (Mostar) in Sv. Ciril in Metod v Zagrebu. V kolstvu in duševskstvu je na Hrvaškem zaposlenih nad 750 frančiškanov. Frančiškani imajo na Hrvaškem pet klasičnih gimnazij, in sicer: v Visokem, Širokem Brijegu, Sinju, Varaždinu in Dubrovniku. Poleg gimnazij vzdržujejo tudi štiri konvikte.

Veliko odlikovanje za Poglavnikov rojstni dan. Za letošnji Poglavnikov rojstni dan je bilo na Hrvaškem odlikovanih veliko število držav. funkcionarjev in civilnih oseb, ki so si pridobile zasluge za hrvaško državo. Med drugim je odlikovan z veleredom kralja Zvonimirja hrvaški finančni minister dr. Dragotin Toth, z veleredom za zasluge z zvezdo pa dr. Vjekoslav Vrančić, minister za obrt, trg, in industrijo, ing. Ivica Frković, drž. minister, dr. Sušić, minister-postrojnik in Pavel Canki, minister za pravosodje in bogočastje.

Radijska poročila o gibanju tujih letal nad Hrvaško. Po vzoru nemških radijskih postaj je sedaj pričela tudi zagrebška radijska postaja oddajati poročila o gibanju sovražnih letal nad hrvaškim državnim ozemljem. Tako

Drobne novice

Sv. maša zadušnica za pok. go. Fani Lindtner bo v petek, 4. t. m., ob 6.30 v cerkvi sv. Petra.

Za obilnostno smrti dipl. filozofa in red. poročnika Zdenka Aljančiča bosta darovala današnji četrtak njegova brata o. Jo. žef in o. Stanko Marija v frančiškanski cerkvi ob 6.30 v Lavretanski kapeli tibo sveto mašo, ob 7 pa slovesno zadušnico pri glavnem oltarju Mar. Ozn. Vse prijatelje blagrega pokojnika vabimo in ga priporočamo v pobožno molitev.

Rekolekcija za gg. duhovnike bo na prvi petek v kongregacijski (ne v hišni) kapeli pri oo. jezuitih. Ob 16 adoračija, ob 17 meditacija, ob 18 konferenca. K obilni udeležbi vabi vodstvo.

Bratovščina sv. Rešnjega Telesa bo imela svojo mesečno pobožnost v četrtak, 3. avgusta, v uršulinski cerkvi. Ob 6.30 bo sveta maša s blagoslovom za žive in rajne člane bratovščine. Udeleženci dobe ta dan popolni odpustek.

Za dijake inje in absolvente inje srednjih in strokovnih šol pričenjajo 3. 4. in 5. avgusta posebni poštinski eno- in dvomesečni strojeplni tečaj. — Učne ure dogovorno po želji obiskovalcev dopoldne, popoldne ali zvečer. — Lahka desetprstna metoda. — Praktično znanje, koristno vsakomur sedaj ali v bodoče. Vpisovanje dnevno. — Informacije, prospekti: Trgovske učilnice »Christoforov učni zavod«, Domobranska 15.

Učite se strojepljal! Praktično znanje potrebno vsakomur sedaj in v bodoče v zasebnem ali javnem poklicu. — Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaj pričenjajo 3. 4. in 5. avgusta. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. — Informacije, prospekti: Trgovske učilnice »Christoforov učni zavod«, Domobranska 15.

Javna zahvala poštenemu najditelju — G. Savornu Jožetu, uslužbenecu splošne bolnišnice, ki je našel naše izgubljene civilne nakaznice in jih takoj od tam, kjer jih je našel, ponese naravnost k nam na dom. se za njegovo poštenost in trud najtopleje zahvaljuje družina Triler.

Draščvena veterinarska ambulanta malih gospodarstev posluje od 1. avgusta t. l. vsak dan od 11—12 v društvenih prostorih na Gallusovem nabrežju 33.

Slovska družba javlja: Občni zbor se ne bo vršil dne 6. t. m., temveč dne 13. t. m. Vse družo ostane neopremeno. Odbor.

Učni tečaj v Lichtensturnovem zavodu za popravne in privatne izpita. Priprava

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Domače Kumare in fižol na trgu

Na tržni dan v sredo je bil trg v prvi vrsti založen s kumarami in stročjim fižolom. Kumar je bilo na izbiro in zato so se nekoliko pocenile. Na jerbese je bilo domačega stročjega fižola, pa tudi uvoženega je bilo nekaj. Prvič se je primerilo, da je bilo na trgu pod starodavnim kostanjem na prvem živilskem otoku nekaj gob, to le lisičk. Neka ženska jih je prinesla več culic in košar. Ker ni imela tehnicne, jih je prodajala na litre. Lisičke so po maksimirani ceni

sa višji razred. Vpisovanje 1. 2. in 3. avgusta dopoldne v Lichtensturnovem zavodu.

Odvaljalni čas »PLANTA« zahtevajo v vsaki lekarni.

Mohorjeve knjige še vedno lahko naročite v Mohorjevi prodajalni na Miklošičevi cesti 19. Zamudniki, pohitite!

Slovensko planinsko društvo naproga naročnike, ki še niso prejeli knjige »Iz domovine in tujine«, naj jo dvignejo v društveni pisarni.

Ali že imate v svoji knjižnici najnovejšo delo dr. Brena »Jezik naših časnika« in pripravek novega? Zanimivo knjigo dobite v vseh knjigarnah!

Raznašalko

sprejemmo za rakovniški okraj. Osebo se je predstaviti v upravi »Slovenca«.

Knjigovodstva ali stenografije in nemščine so lahko naučite v poštinskem tečaju, ki prične 3. avgusta. Vpisovanje dnevno: Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2.

Dijake inje vseh šol opozarjamo na tukajšnje odlično organizirane tečaje za popravne in privatne izpita ter tečaje, ki vas najbolje pripravijo za višji razred. Poučimo vama predmete po želji in izbiri. Učnina zmerna. Poučujejo profesorji. Pričetek 3. avgusta. Vpisovanje še ves teden dopoldne in popoldne. Informacije: Specialne strokovne instrukcije, Kongresni trg 2-III, središče mesta.

Mestni obrtni oddelki v Turjaški palači v Gosposki ulici zaradi zanašanja uradnih prostorov v četrtak in petek, 3. in 4. avgusta, ne bo posloval za stranke, edino za najnujnejše zadeve bo ta dva dneva delur na službo od 10—12.

POIZVEDOVANJA

Denarnice s večjo vsoto denarja (200 lir) sem izgubila na tramvaju od Evrope do Rimske ceste oziroma po Rimski cesti do Napoleonovega spomenika. Ker je denar skoraj vsa mesečna plača, prošim najditelja, da jo proti nagradi prinese v upravo »Slovenca«.

Okvir za kolo Diamant, tov. št. 14503, je bil najden. Dobi se na Rakovniku v Ljubljani.

Sodne počitnice

Na obeh sodiščih, tako na okrajnem, kakor tudi na okrožnem sodišču, so sedaj sodne počitnice, med katerimi se v civilnih pravih rešujejo le najnujnejše zadeve, toda kazenske zadeve teko naprej v svojo smer. Sodne počitnice formalno trajajo od začetka julija do srede avgusta.

Ukradena in najdena Kolesa

Na Miklošičevi cesti izpred gostilne pri »Štefanec« je bilo 28. julija odpeljano brez lastnikovega dovoljenja moško modro pleskano kolo. Kolo je bilo last Stanka Tončiča in vredno 4000 lir. V Tomačevem je bilo izpred Semarjeve gostilne ukradeno francuski jerejcu lastno moško kolo »Turnir«, vredno 2500 lir. V hiši št. 1 na Cesti 3. maja je bilo Fadilu Boškoviću ukradeno 7000 lir vredno kolo, zeleno pleskano.

Organi kriminalnega oddelka policijske uprave so zaplenili zeleno pleskano moško kolo »Standard« s tov. št. 245.571. Kolo ima samo ogrodje, je brez pnevmatik in brez zračnic. Lastnik naj se javi na kriminalnem oddelku soba št. 1, III. nadstropje.

Strti po krutimi udarci usode naznanjamo, da je umrl naš ljubljani mož, oče, tast, svak in stric, gospod

Lokar Anton

glavni arhivar fin. direkcije

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, dne 4. avgusta 1944, ob 16. uri iz kapele sv. Antona na Žalah, na pokopališču Sv. Križa.

Ljubljana, dne 2. avgusta 1944.

Zalujoci:

Ivanka, Irena
Saša, sin; Slavka, hči
Vlajka, snaha

SPOROČAMO SVOJIM CENJ. ODJEMALCEM, DA SO NAŠE NOVE TELEFONSKE ŠTEV.

TOVARNA FUŽINE 20-54
TRGOVINA SV. PETRA C. 17 28-06

»ŽIMA« JAGER

MILAN
TOVARNA ŽIME
IN ŠETK

SE VEDNO NUDIMO:
KVALITETNO ČISTO ŽIMO
RAZNOVRSTNE ŠČETKE

Veliki londonski prostor in njegov pomen

»Kärntner Zeitung« objavlja v številki z dne 29.—30. julija 1944 pričujoči članek izpod peresa Walterja Lammerja:

London se je že od nekdaj nazival prestolnica angleškega svetovnega gospodarstva, in London ni samo glavno mesto v navadnem pomenu te besede, ampak je tudi središče in težišče vsega političnega in vojaškega vodstva britanskega imperija. Če si se v mirnih časih pripeljal z ladjo od Margate v široko ustje reke Temze in se odondod peljal dalje po Temzi v Gravesend, potem ti ni bilo treba biti ne politični ne strateg, da ne bi spoznal vojaško-političnega jedra britanskega imperija. Služabniki na ladjah so poskrbeli za to, da potniki niso smeli fotografirati, in prodajale so se le take razglednice in slike, ki ni bilo na njih nobenih vojaških važnih točk na obeh straneh reke Temze. Seveda nisi mogel le Angležem zameriti, saj sleherni država pazi na svoje vojaške skrivnosti. Le toliko je to važno, da se na to spominimo, ker je zdaj prostorje Velikega Londona ogroženo po nemškem povračilnem in motilnem ognju, s čimer je psihološko in vojaško prizadeto strateško in oboroževalno središče Londona, zlasti pa in vazialsko vodstveno središče. Vprav pravda na invazijo in njena sedanja izvedba sta v poslednjih letih spremenili London še bolj v vojaško, gospodarsko in politično središče, kot je bil to že prej.

London bi prav za prav mogli nazivati pomorsko mesto. Temza, ki leži London na obeh njenih bregovih in ki je njen izliv v južno Severno morje le 75 kilometrov oddaljeno od mesta, je pri Londonu še precej globoka, tako da morejo ladje vseh velikosti pripeljati prav v London. Seveda se večidel zasidrajo že pred Londonom, kjer so ogromna pristanišča ob Temzi, kjer je skladišče poleg skladišča, kjer so tudi bivališča najbednejših Londončanov. Zaradi takšne lege prevzema London skoraj vso trgovino Anglije in je kot izvozna lukaj koj

za Liverpoolom. Če pomislimo, da se pristaniške naprave raztezajo v dožino 41 km in da so najmoderneje zgrajene, da so naprave ob obali 100 km dolge, da morejo pristati v pristaniščih največje trgovske in vojne ladje in da so med ogromnimi skladišči tudi taka, ki lahko sprejmejo 25.000 ton, tedaj si lahko predstavljamo, kako pomemben je London kot pristaniško mesto.

London je dalje kot prestolnica britanskega imperija tudi politično in kulturno središče angleškega sveta. V Londonu je največja britanska univerza, je veliko muzejev, v njegovem območju so skoraj vse velike tvrdke, so največji in svetovno-politični časopisi. S tem osredotočenjem je že stoletja v zvezi centralizacija vse britske agitacije.

Na spodnji Temzi je sedež pristaniškega prometa in industrije, s prekrasnimi palačami raznih čezmorskih trgovskih tvrdk, z daljnosežnimi skladišči in sidrišči, vmes so industrije vseh vrst, ki je vzhodni London zavoljo njih v večnem dimu, kar povzroča tisto črno meglo, ki časih v zimskem polletju onemogoči promet v Londonu. V tem londonskem območju so tudi bivališča večine delavstva z njih, že večkrat opisanimi slabimi socialnimi in zdravstvenimi razmerami, tu je tudi kotičke zločinstva in izhodišče angleškega komunističnega gibanja.

V poslednjih desetletjih so se v Londonu razvile važne panoge britske oboroževalne industrije in območje daleč vzdolž Temze je pokupil britski oboroževalni koncern in je zdaj ondi kar nepregledna vrsta tvornice za lokomotive, motorje, avtomobile, kakor tudi za posebne panoge lesne, električne in kovinske industrije. Že leta 1933 je bilo v tistem prostoru Londona, ki je zdaj pod ognjem »V 1«, 48% vseh angleških tvornic strojev, daleč 26% vseh tvornic avtomobilov, 34 odstotkov tvornic za letala, 48 odstotkov kemičnih tvornic, 40 odst. tvornic za milo, 57% tvornic za pohištvo, 46% tvornic za konzerve in 72% tvornic

za znanstvene instrumente. V londonski industriji je bilo takrat zaposlenih kar 22,4% vseh angleških delavcev. Bržkone je bil med vojno večji del vseh tvornic v Londonu, ki niso bile še prej neposredno zaposlene z oboroževanjem, spremenjenih v tvornice za oboroževalne namene, tako da se je pomen Londona kot vojnogospodarskega središča še povečal.

To veliko prostorje Londona, ta skuppek težke industrije, to duhovno-snovno središče invazije, vojaško-strateško srce invazijah armad, ki so porazdeljene po južni Angliji in so tudi že prepeljane v Normandijo in ki imajo v Londonu sagem in v bližnjem južnoangleškem prostoru svoja oporišča, vse to je zdaj nenehoma pod ognjem »V 1«. Pred nekaj leti je poslanec Fletcher dejal v spodnji zbornici: »London, glavno mesto Veleanglije, je v primeru kake vojne orjaška tarča«. Ta poslanec je prav povedal. Danes je London tarča v najglobljem pomenu besede. Pa ne bo London občutil le na tem mestu, kjer se je osulila angleška vojna politika, prvega obdobja povračila, marveč bo razbito tudi vojaško oporišče Velikega Londona.

KINO »UNION« 23-21

Vesela in duhovita komedija o grofovem slugi, zaslišniku zabavljenih ero in zavestniku mlade generacije

»Anton Poslednji«

Burja smeha in prizori, pri katerih se smajajo celo solisti
Hans Moser, Elfriede Daurig, Helma Salner, Otto Wilt, Fischer, Charlotte Ander in drugi.
Predstave ob delavnikih ob 17 in 19!

KINO »SLOGA« 27-50

V originalni V originalni
Največji cirkuški in varietetsk filmi! Velikostna realizacija slave in časti velikih cirkuških umetnikov v režiji mojstra A. M. Rabenalta v Tobisovem velefilmu

»3 Godonik«

V glavnih vlogah: Josef Sieber, René Delgen, Ernst v. Klipstein, Lena Norman, Anneliese Reinhold.
Predstave ob delavnikih ob 16 in 19!

KINO »MATICA« 23-41

Ljubka ljubavna komedija s Hanselore Schrott v glavnih vlogi

Film za mladoporočence in zrelo mladino!

»Ljubica za tri dni«

Karl Raddatz, Ursula Herking in Werner Scharf
Predstave ob delavnikih ob 16 in 19!

Se medveda bi obrila
krema Rapida brez mila

BHIVNA KREMA
RAPIDA
PROIZVODI VAN KAIT

+ Zapustila nas je naša ljubljena žena, mama in teta, gospa
Franciška Hiti

Pogreb bo v četrtek, dne 3. t. m. ob 2 pop. z Zal. kaple sv. Jakoba k sv. Križu.
Ljubljana, Raket, Čajnarje, Ribnice, dne 1. avgusta 1944.

Zalujoči: mož, otroci ter ostalo sorodstvo.

MALI OGLASI

Službe dobe

POSTREZNIČO
pošteno, srednjeletno, za popoldanske ure, sprejemu. Plačam 600.000. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 6787.

DELAVCA
dva stalna, za razdeljevanje kuriva na skladišču potrebuje. k. t. v. Cebina, Wolfova 3.

MLADO DEKLE
začetnica, učeno za takoj k dvema odraslim deklicama. Plača in hrana dobra. Pogoji poštenosti. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 6825.

Vajenci

STARŠI!
Nudim dobro mesto frizerske vajenke, poštene in marljive deklice proti takojšnjemu zaslužku. Frizerski salon Bakar, Prešernova ulica 9, Ljubljana.

Poizvedbe

ZGUBILA SEM
šop 6 ključev v Vegoji ulici, t. t. m. Pošten najditelj naj jih vrne proti nagradi upravi »Slovenec«.

Prodajo

PISALNI STROJ
Remington, prodaj. Vprati Cigaletova 1, nad., srednja vrata.

PREPROGA
3x2,50 m ugodno naprodaj. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 6788.

STEDIŠNIK
železen, prodaj. Kerkova ulica 17A, levo. Moste.

MRCES IN GOLAZEN
ušnice, stonice, bolhe, šurke, molje, miš, podgane, voluharje in brumorje zanesljivo pokončati s stropom. Ki ga dobiš v drogeriji KANC, Židovska t.

Citajte knjige
»Slovenčeve knjižnice«

ROLIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

Filatelija

ZNAMKE
ljubljanske presteke, komplet, avionske in dobrodele kupim. Pošudbe upravi »Slov.« pod značko »Takojnje plačilo« št. 6432, (fil).

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

Filatelija

ZNAMKE
ljubljanske presteke, komplet, avionske in dobrodele kupim. Pošudbe upravi »Slov.« pod značko »Takojnje plačilo« št. 6432, (fil).

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

PEGE IN LISAJ
vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema DROGERIJA KANC, Židovska ulica 1.

ROLEIFLEX
foto aparat in več umetniških slik od najboljših slovenskih slikarjev ugodno naprodaj. Merkur, Puharjeva 6.

MALI OGLASI

VSEM, KI STE JO POZNALI, SPOROČAM KRUTO VEST, DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

DA MI JE DNE 2. AVGUSTA 1944 NEPRICAKOVANO ZA VEDNO ZASPALA MAMA

Junaški polet letalke Hanne Reitsch

Letalska kapitanica Hanna Reitsch je opravila poskusne polete z »V 1«

V listu »Donau Zeitung« z dne 28. julija je izšel sledeči članek o najdrznejši nemški vojaški letalki:

V Berlinu, 27. julija: »V 1« se je v teh dneh obneslo kot orožje, ki mu glede na natančnost, točnost, neodvisnost od vremena, časa in učinka ni nobeno orožje. Svet še vedno preseneča tehnično čudo, ki je glede na odločilne potankosti še zmeraj skrivnost. Kakšno duhovito in neumorno raziskovalno in konstrukcijsko delo pa je bilo potrebno, da se je takšno orožje razvilo, pa je moči le slutiti, saj je bilo treba v dobi med gradnjo in uporabo prestat tudi junaške čase pri preskuševalnih poletih. Sedaj je prišlo na dan zares edinstveno dejstvo, da je bil tisti drzni pilot, ki je tvegaj svoje življenje, da je »sprožil za polet« »V 1« — ženska — in sicer letalska kapitanica Hanna Reitscheva.

Prostovoljno se je prijavila, ko so v nekem posebnem razdobju zastali poskusi z bombo brez človeka in je bilo moči najti rešitev le tako, da se je dal človek z bombo vred izstreliti v daljo, da je med poletom lahko dognal vzroke nedostatkov. O tem poročajo tole:

Ze v novembru 1942 so letočo bombo preskušali na nekem nemškem preskuševalnem ozemlju. Nastopilo pa je kritično razdobje, ko se je izkazalo, da je nemadoma kar več letalskih bomb po 50 m poleta z zlomljenimi krili strmoglavilo na tla. Vzroka ni bilo mogoče dognati s samimi preskusi v delavnici. Zatorej so sklenili, da bodo prostor za naboj preuredili tako, da bo še kaj prostora za poskusnega pilota.

Cepprav se je iz vrst nemških poskusnih letalcev prostovoljno oglašilo več pilotov v ta namen, so vendar sprejeli ponudbo neke letalke Hanne Reitscheve.

tscheve. Ta ženska ima izredne psihološke lastnosti. Profesor Sauerbruch jo je označil zaradi njene neobčutljivosti za tlak kot biološko in pilotsko čudo. Pri poskusi strmoglavnih poletov pri nemškem jadrlnem letalstvu pa je že prekorčila 850 kilometrov hitrosti na uro. Njeno majhno žensko telo je mimo tega bilo bolj primerno za ta posebni namen kakor možko.

Hanno Reitscheva, ki je imela 84 let in tehtala 98 funtov (približno 49 kilogramov) so posadili v posebni, za njo prilagojeni stroj »V 1«. Ni ji bilo treba paziti na nobene aparate, saj pride nemška letalska bomba »V 1« brez človeškega ravnanja na svoj cilj. Pač pa so temu »V 1« dodali posebno napravo za zasilni pristanek. Opazovanja so ji bila omogočena s periskopom, ker je Reitscheva ležala skoraj vodoravno zleknjena v bombi.

V prvih poletih še ni bilo mogoče dognati napake. Šele drugi dan je drzna letalka na podlagi opazovanj povsem dognala napako, a to le za tako ceno, da je bila Reitscheva ob pristaniku hudo ranjena. Führer ji je zato kot prvi nemški ženski podelil železni križec prve stopnje.

Zaradi uspehov in zaslug v letalstvu je bila Hanna Reitscheva 1. 1937 kot prva ženska v Nemčiji imenovana za letalskega kapitana. Odkar je izbruhnila vojna, se je povsem posvetila preskuševanju in raziskovanju novih letal. Spomladi 1941 ji je Göring podelil zlato letalsko vodstveno odlikovanje z dragulji. Istega dne jo je Führer odlikoval z železnim križcem II.

Povsem tiho in neutrudno je Reitscheva odletela dalje delovala za Nemčijo. Kar je ta hrabra ženska dosegla v posameznih primerih, se je šele zdaj z njenim drznim poletom z »letečo bombco« pokazalo v pravi luči.

ko prijazen z vami — ker ste mu izkazali toliko naklonjenosti. Človek lahko v ljubosumnosti postane blazen, gospodična... in jaz priznam, da sem bil blazen!

Mina je nehoti zamahnila z rokama, kakor bi hotela zavrniti nekaj, kar ji je bilo mučno in zoprno. Oči so ji žarele.

»Gospod Bruck, ker mi je bil ta razgovor bolj ali manj vsiljen, vas prosim, da mi ga ne napravljate še bolj zoprnega. Noče mi v glavo, kaj hočete reči s tem, da ste bili ljubosumni na Hoferja! Ej, kaj pa delate?« je iznenada nejevoljno pristavila.

Bruck je namreč stopil naprej in se pri tem postavil med dekle in vrata. Sedaj ne bi mogla zapustiti sobe, ako bi hotela.

»To se kaj lahko razume,« je odvrnil hripavo. »Jaz vas občudujem in sem danes prišel sem, da vas prosim, da bi bili moja žena. Imam denar in odlični položaj v mestu. Ne samo to, brezupno sem zaljubljen v vas!«

Znova se je Mina nehoti z rokami zavarovala pred njim.

»Govoriti hočem tako naravnost, kolikor mi je mogoče — zaradi naju obeh,« je rekla. »Jaz ne vračam vašega čustva, gospod Bruck, in ne morem postati vaša žena. Prosim, da smatrate te moje besede kot zadnje.«

»Ali naj čestitam svojemu ničvrednemu bratrancu — človeku, ki je pre-

bil eno svojih prvih noči v našem mestu v policijskem zaporu, gospodična?« Sedaj ga je minila vsa mehkost, katero je zamenjal s tonom, ki je bil sicer docela vljuden, a je vendar imel nekakšno nevarno želo v sebi.

»V resnici vam moram prositi, da ne omenjate več tega imena. Dala sem svoj odgovor! Namignila sem tudi, da mi je ta pogovor mučen. Zaradi tega vas prosim, da me pustite, da grem!«

Stopila je naprej, toda v njeno nezrečeno nejevoljo se še premaknil ni.

»Da bi ne bilo tistega mladega pridnčiča, bi se stvari drugače zasukale,« je rekel in rečenja pokazal zobe.

»Prav v nobenih drugih možnih okoliščinah bi nikoli ne gojila drugačnih čustev do vas, kakor jih gojim sedaj,« je odgovorila hitro in odločno. »Ponizujete me, ker vpletate Hoferjevo ime v ta pogovor. Ali,« je nenadno strastno viknila, »sploh nimate nobenega čustva dostojnosti?«

Daj nam naš vsakdanji kruh...

Slovenski kmet, zraščen z zemljo, ki nas redi, je ohranil ob žetvi prelepe šege in navade

Srečala sva se s postarnim možakom in sedla v senco kostanja. Pregar je bil s svojega doma in odtrgal od svojcev in življenja na vasi. Sediva in se razgovarjala. Može se zagleda v daljavo in utihne. Čez čas razodene svoje misli: Zdal žito zori. Bog ve, ali je klasje težko... kdo bo žel in kdo bo mlatil...

Zdal žele vidim, da je moj sosed bolan. Ni ga potrolo pomanjkanje, izjemoma se mu ne godi tako zelo slabo, ker ima k sreči neke sorodnike, zrušilo ga je hrepenenje po domu in po življenju na vasi. V mestu je zanj življenje enakomerno in suho dolgočasje, na deželi pa lepo, bogato doživetje, ki ga mu vsak dan znova prinaša. Po težkem in trdem delu pospravlja zrele sadove. A med delovnimi dnevi so posejani prazniki in godovi, ki jih ljudje na svojstven način praznujejo. Stare se te navade, a čudno lepe, da jih vsako leto svako posebej vsa vas že težko pričakuje.

Oblaki nad poljem

Zdal žito zori. Ko trepeta vas pred nevihto in točo, komaj čaka, da bo pšenica dozorela. Temen oblak, ki priplava na nebo, prinaša težko skrb. Grom se oglasi in oči vse vasi se upro v tisto smer. Sredi popoldneva zavzorni pri fari, kmalu se oglašijo vsi zvonovi pri podružnicah. Če bi mežnar pozabil zvoniti in bi morda pobila toča, potem naj nikar ne hodi po bero. Župnik vzame knjigo in molči, hodi med njivami in prosi Boga, da bi prizanesel. Matere hite domov, zadržajo kosti, ki so ostale od blagoslovljenega mesa o Veliki noči in so jih bile zatakile za streho, kurijo s šibami, iz katerih je bila spletena butara za Čevneto nedeljo. Začelo je deževati. Debele kaplje

Žetev je kmetovo prvo plačilo

Če pa je pšenično klasje srečno dozorelo, potem hite na vse zgodaj žanje na polje. Razvrstijo se preko njive po deset, dvajset in ko zavzorni sedem jutraj, je požeta že vsa njiva ali celo več pri enem kmetu. Navadno so žanje dobro postrežene, tudi pijače jim ne sme manjkati. Vezači hodijo za njimi in vežejo snope ter vozijo domov. Tu zdevajo v kozolec, da se bodo snopi posušili in da bodo imeli mlatiči lažje delo. Tako žetev imamo v krajih, kjer so manjša kmečka poselstva. Kjer pa so obširna polja, tam bi šlo tako delo prepočasi od rok.

V Prekmurju imamo »žnjevec«, moške, ki žito kosijo. Tudi ti gredo zgodaj jutraj na polje, da pokosijo pšenico. Za vsakim koscem hodi ženska in veže snope. Te snope potem spravljajo v »križec«, ki čakajo na njivi do mlačve. Največji snop napravijo za deda, da »ga veter ne bo prevrnil s križac«. Tudi ti »žnjec« so veseli in razigrani, kakor žanje na Dolenjskem. Ne manjka jim pijače in veseli in dovtipni morajo biti ta dan. Ko so poželi vse žito in spravili snope v križe, pripravijo dekleta tako imenovani »dožnjek« za prvega kosca.

Slovenski dožnjek

Tisti kosci, ki je bil vse dni prvi, ki je bil najbolj priden, zmeraj spredaj, tisti bo dobil ob koncu žetve venec na klobuk, ki ga bo nesel na gospodarjev dom. Ta venec je spleten iz pšeničnega klasja in poljskih rož, ki so bile rasle med pšenico. Dekleta vpleto kokalj, ki menda

padajo na okna, strah v hiši raste. Nihče ne govori, vsi gledajo skozi okno in mnoge družine molijo skupno, na glas. Zlato klasje pa se na njivi sklanja k zemlji, široki trtni listi pokrivajo grozdje, da bi ne padlo preveč moče nanj, težko obložene jablane se prigibajo globoko k tlom... Neizmerno žalostno je, če začne padati toča. Takrat joka vsa vas in molitev je naravnost kričeca prošnja, ljudje so povsem obupani. Kdor je to nesrečo enkrat doživel, ve, da je poleg idile na kmetih tudi strašno resnična realnost. Največja nesreča, ki more kmeta zadeti je pač ta, da mu toča pobije in uniči pridelek, ki je bil tako rekoč že pred shrambami. Ko je nesreče konec hite vsi vaščani na njive in v vinograde, zmagujejo z glavami in težko je takrat kmeta pololažiti.

Poleg naravne razlage te nesreče je marsikaj še vera, da je poslal to neprijetno župnik ali pa kak študent, ki je že v višjih solah. To so na primer po nekod na Dolenjskem čisto resno mislili še pred kratkim, ko sem bil pred začetkom te vojne doma. Nekdo je čisto resno trdil, da so videli župnika iz sosednje fаре, ki se je vozil v banji, v kateri parijo zaklanega prašiča, po zraku. Pa tudi mene, ki sem bil že konfal črne šole, so resno spraševali, če sem že kaj poskusil delati točo. Nekaterim se namreč to ponesreči na ta način, da pozabijo zapreti kakšno okno ali ne zamaše vseh lukenj in toča uide iz sobe ven in nesreča je tu. Zanimivo je, da niso tega verjeli morda samo starejši ljudje, ampak celo mladi. Toča je pač nekaj tako strašnega, da je to pripovedovanje dedov vtisnilo tak nepozaben spomin v mlada otroška srca o povzročiteljih te nesreče.

prvi zraste med pšenico, modri modriš in rdeči mak. Ko je venec spleten, ga posade prvemu koscu na glavo. Kosce ga ponosno sprejme, ne zbija več šal ampak zaključijo žetev z zahvalo Bogu, da je dal dobro letino. Potem vzame pijačo, krepko potegne iz steklenice, nato da še ostalim žnjecem, da spraznijo posodo. Potem stopijo v sprevod in zapoje pesem proti domu. Ta pesem je taka-le:

Zdal smo poželi,
bodimo veseli,
dožnjek, zlati,
puni vlati
nesemo domov.

Dajmo falu najprej
Bogi Vsemogočemu,
naj on vse zadovolji
gospodari našemu.
Puno gūmlo silja,
parme pune pa slamē,
pune škrinje,
pune lađe,
zrnja na vrhē.

Tako se pomika ta sprevod prepevaje proti domu. Gospodar in gospodinja, ki zaslišita pesem, pripravita hitro gostijo, gospodar pijačo, gospodinja pa večerjo. S steklenico v roki pričakata žnjec na pragu in jih prijazno sprejmeta. Sila slovesen je ta prihod in prvi kosce pozdravi in sporoči, da je žetev končana. Gospodar in gospodinja odzdravita slovesno s Faleh bodi Jezuš Kristuš, se zahvalita, da so žetev opravili in pogostita vse delavce. Zdal sedejo za mizo in navadno dalj časa proslavljajo končano delo.

Prekmurski dožnjek

Njim je marsikaj dovoljeno, kar drugim ni. Posebno korajžni so mlatiči pri večjih, gruntarskih gospodarjih. Ti si navadno takoj prvi dan naredo mlaj na streho poda. Smrečico vso okrase s trakovi in jo postavijo kolikor mogoče visoko, samo da jo bo dalj videti. Razen tega privežejo ob vhodu na pod »oslanek« (goveji rog, v katerega navadno kosce nalije vodo, ko gre kositi, da more brusiti koso) z rožami. Če že nimajo vsi mlatiči v vasi mlaja, imajo pa gotovo pušlje.

Ugrabljeni mlatiški mlaj

Mlaj in pušlje pa morajo mlatiči skrbno varovati. Nevarnost je namreč, da eni mlatiči drugim vzemo mlaj. To se zgodi včasih podnevi, ko gredo naenkrat vsi mlatiči s poda po snope h kozolecu, lahko pa tudi ponoči. To je seveda največja sramota za mlatiče, če so ostali brez rož. Večkrat se zgodi tudi tako, da kdo zatakne v oslanek koprive, rože pa odnese. Tako si radi ponagajajo mlatiči v isti vasi, še rajši pa mlatiči iz sosednje vasi. Zato mora takrat, ko gre nekaj mlatičev lahko na vas prepevat, vsaj eden pazi doma na pušlje. Tudi ponoči navadno eden spi v bližini mlaja in se rad priveže zanj, da bi čutil, če ima kdo kake nepošteno namene.

Klepanje metle

Mlatiči morajo imeti na podu in okoli njega vse lepo pometeno. Navadno imajo brezovo metlo in po vsakem omlačenem nasadu (enkratno napolnjenje poda s snopi) znova pometejo v kot vse slamo. Zato je metla poleg cepi najvažnejše orodje. In če se kar en teden naprej pometa z njo, se lahko močno obrusi. Zato pošljejo eni mlatiči drugim metlo klepat, da bodo lahko pometali.

Ko mlatiči mlatijo, se priplazi tih sosedov mlatič s čudno metlo pod pazduho. Zvezanih je nekaj kopriv, vmes kakšen trd predmet, da si bo mlatič razbil cepce, ko bo klepal metlo. Ko so vsi sredi najresnejšega dela in ni nihče pozoren na to, da bi utegnil kdo priti, vrže sosed iz skritega mesta metlo na pod pod cepi. Če ni nihče opazil tega, mlatijo kar naprej in morda kdo udari po trdem predmetu, da razbije cepce. Če pa so sosed zapazili, skočijo za njim in gorje mu, če ga ujamejo. Porinejo mu palico skozi rokave sukunjača, roke mu privežejo s povreli na palico, tako da je kot bi bil privezan na križ in mora tak domov skozi vas k svojim mlatičem.

Zaklad v vreči

Rekli smo že, da si mlatiči marsikaj privoščijo, šale, kakor si jih kdo drugi ne bi upal. Če le morejo, dobijo kakšnega tepca na vasi in ga izrabijo. Nalože mu v vrečo ali pa v koš težkega kamenja, črepi, gnoja in še najrazličnejših stvari, mu vse nalože na ramena in ga prosijo, da bi nesel sosedovim mlatičem ta dar. Seveda ima naročilo, da ne sme sam prav nič pogledati v koš, kaj nosi. Tako se dostikrat zgodi, da prinese ves upehan in prepoten revež od enih mlatičev do drugih take zaklade. Po možnosti mu še ti mlatiči naložijo breme, morda še težje, in ga pošljejo tja, od koder je prišel. Tako ne manjka smeha pri mlatičih.

„Kočka“ in škopniki

Ker so mlatiči odbili mnogo klasja, postavijo omlatene snope pokonci v kot, klasje pa pometejo na sredo poda. To je »kočka«, ki jo mlatijo, ali — kakor pravijo »učijejo«, da tako spravijo vse zrnje iz klasja. Potem pa ravna omlačeno slamo in delajo škopnike. Takrat se oglašijo pesem na podu in vris odgovarja sosednjemu mlatiču. Najsolidnejši, to se pravi najresnejši in najmarljivejši mlatič veže škopnike. Biti mora močan, a je to vendar zanj neko odlikovanje. Stara njegova pravica je, da sebi

zveže najlepši in največji škopnik. Tako naredi nekateri tako velike, da ga sploh ne more nesti domov, ampak ga ob priliki naloži na voz.

Zaključek mlačve

Ko mlatiči zaključujejo delo, so zmeraj bolj drzni. Gospodinja pripravlja »likof«, to je že cela pojedina. Včasih so bili ti likofi prihodnje nedelje, včasih so jih prestavili kar na jesen, ker je bilo takrat več vina. Mlatiči sprašujejo gospodinjino, koliko piščancev je že zaklala za likof in marsikje skoči mlatič na dvorišče in vrže palico za petelinom in raz-

tako določi za kosilo. Tudi če gospodinja ni prav, mora potpeti in vdano sprejeti mlatiški odlok. Zakaj, kar naredi mlatiči, to je zmeraj prav — taka je njih stara pravica.

Ko so mlatiči namlatili poln kup pšenice, vršaj imenujejo ta kup, morajo tudi paziti nanj, da kdo kaj ne odnese pšenice. Gotovo je tudi dosti takih ljudi. Toda je še nekaj drugega. Sosednji mlatiči pridejo in če imajo priliko, natlačijo nekaj vreč slame in jih postavijo na vršaj. Tudi to je velika sramota za mlatiče, pri katerih je bilo mogoče to narediti.

Menjci manejo proso

V kasnejših mesecih manejo proso; je sicer to kasneje, a ga omenjamo pri ostalem žitu. Tudi pri tem delu je mnogo veselih dovtipnih dogodkov.

Veliki snopi prosa so složeni na podu v kopico več dni, da se proso »ugreje«. Potem pa ga manejo ponekod z živino, navadno pa ljudje sami. To delo se ne opravlja podnevi, ampak navadno zvečer. Ljudje imajo ta posel za tako prijeten, da radi pridejo sami na delo, ne da bi jih kdo posebej vabil. Ze kmalu se razve po vasi in v sosednjih vaseh, kje bodo meli. Po večerji razsvetle s petrolejko pod in kmalu je dosti mencev skupaj.

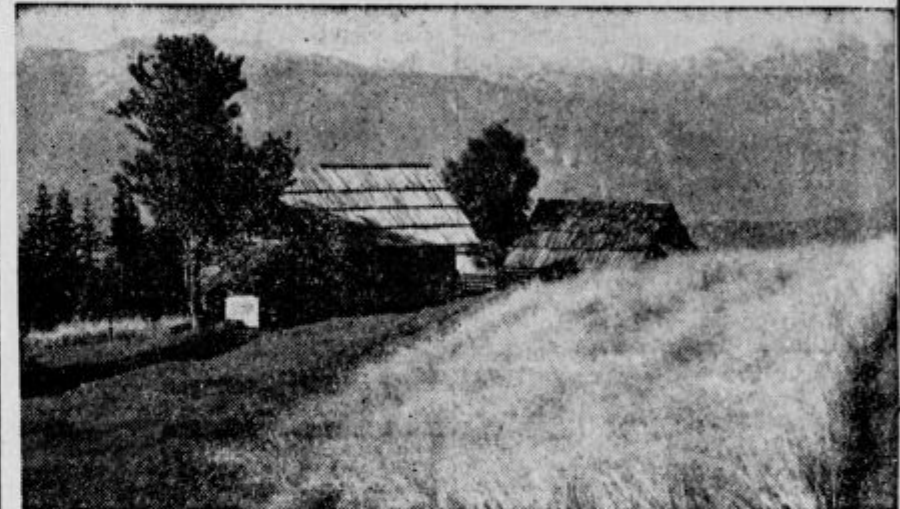
Na podu je ob eni steni privezan drog, za katerega se držijo menči, z nogami pa hodijo po latju prosa. Menči manejo v parih, navadno fant in dekle. Dva snopa dasta skupaj in hodita toliko časa po njih in jih obračata, da spravi vse proso iz latja. Pri tem delu je tudi mnogo petja in veselih dovtipov.

okno nekoga, ki mu bolj zaupa in odprva vrata. Tudi dekleta radi zaneso fantje na kopico. Gospodar navadno troši slamo in nadzira vse delo. (Krška dolina.)

Ko je delo končano, gredo delavci na večerjo. To je tudi edino plačilo, saj se prišli menči prostovoljno. Zato pa je ta večerja tem boljša. Zmeraj mora biti ta krat shajana potica in glavната solata. Pijače seveda ne sme manjkati, saj je v tem času, ko je proso dozorelo, moč že dober.

Po drugih krajih (na Gorenjskem) je ta večerja spet drugačna, vendar prav tako dobra. V veliki skledi prinesejo kašo in na vrhu je več pečenih jajc in mnogo masla. Do vsakega vodi jarek, po katerem se steka maslo k njemu iz srede sklade.

Zanimivo je, da hočejo na Gorenjskem to sklado sosedje odnesti in vse poskušajo, da bi premotili domače, da ne bi pazili na sklado. Če se jim to posreči, več let o tem govorijo in se smejejo na ta račun.

Še visoko pod planinami zori žito

V snope dajo v nekaterih krajih jabolka, hruške ali bonbone in podobne dobrote. Kje se to nahaja, ve le gospodar in gospodinja. Ni malo smeha in zavida, ko nekemu paru zažumi pod nogami papir s sladkorjem.

Na kopici

Gospodinja ima delo v hiši, kjer pripravljajo potico za zaključek. Navadno je zaklenjena. Menči imajo namreč to navado, da pridejo po gospodinjino in jo zaneso na kopico na pod. Zato pošljejo pod

To je življenje našega ljudstva v nekaterih krajih, ko mu žito dozori. Ni toliko posebnih navad v tem času, ko je mnogo dela, seveda pa tudi tukaj niso vse omenjene. Zanimivo so na primer pesmi, ki jih pojo na Štajerskem, ko gredo žet pšenico in običaj, da si natošijo v žep zrnja preden gredo s srpom na njivo in trosijo od doma pa vse do njive počasi zrnje. Kolikor smo poučeni, bodo te pesmi peli že v tem mesecu v radiu v »Slikanici«, ki smo jo že večkrat slišali.

Ustvarjajmo narodno kulturo

Razumem, da je moj sosed-begunec bolan od enakomernega in enoličnega življenja v mestu. Razumem, da kopni po svojih njivah, vinogradih in delu, po starih navadah in običajih. Tako povezan je s tem svojim življenjem, da ga vsakdo ubija, kdor ga hoče vprezati v kolhoze in v ne vem kakšne načine življenja, ki ne poznajo in nečejo življenja našega ljudstva in njegovih navad. Ljudski običaji, ki smo jih omenili danes, ker smo sredi žetve in mlačve, so last našega naroda in njegova svojskost. V njih se kaže narodova avtohtonost. Zato vsakdo, ki v ljudsko življenje vnaša nedomače, tuje primise in nasilno trga kmeta od njegovih narodnih navad, ki ga tako zelo priklepajo na rodno grudo, izpodkopava in seka korenine narodne zavesti.

Tudi za slovenskega meščana in inteligenta je samo ena pot: če hoče slovensko čutiti in slovensko kulturo ustvarjati, potem se mora vračati zmeraj znova k svoji zemlji. Samo velika zasidranost v

grudo je rodila velike može in kulture. Ne bi imeli Jurčiča, če bi ne bil rasel iz kmečkega življenja, ne bi bilo slovenskega realizma in morda sploh ne slovenske literarne umetnosti, da ji ni Levstikovo Popotovanje od Litije do Cateža dalo grudo za podlago in izhodišče. Raymond ne bi našel poti v svet, če ne bi bil v svojih chlopih zjel življenje svoje grude tako neposredno.

Odtujenje svoji zemlji pomeni lastno smrt, odtujenje svojemu ljudstvu je renegetstvo in rodi samo še medlo in umirajoče životarjenje.

Zato vniknimo v narodovo občestvo. Dvignimo zasute zaklade slovenskega življenja, vsrkajmo jih in izoblikujmo ter porabimo v stavbi svoje narodne kulture. Samo taka kultura bo res slovenska in ne kozmopolitska in brezizrazna, kakor je bila v zadnjih letih, ko je iskala vzorov in duha vse drugod, samo doma ne.

J. P.

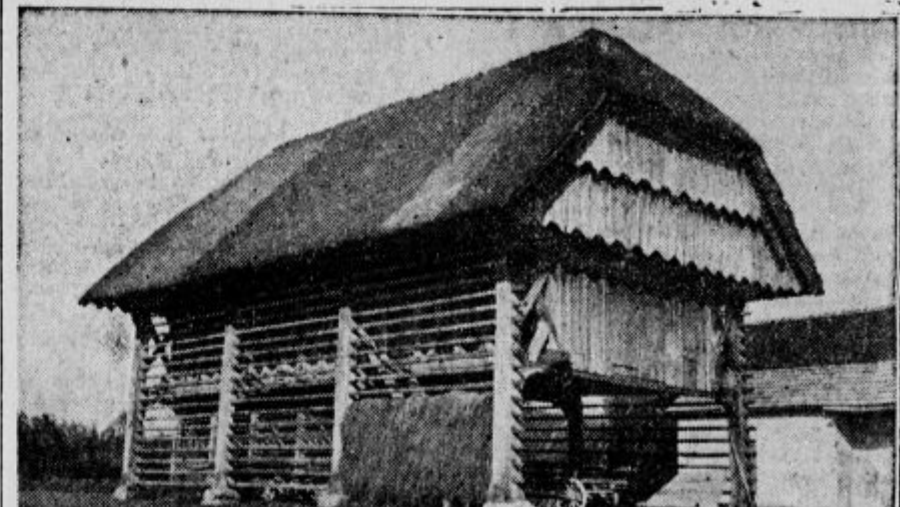
Mlačev in mlatiči

Kjer imajo mnogo polja, imajo v vasi že tudi navadno več mlatin in v kratkem času je vsa mlačev gotova. Čas, ko so mlatili s cepmi, ali kot pravijo na Gorenjskem, s cepci, je v mnogih predelih naše zemlje že končan, saj so morali samo pri enem gospodarju mlatiti po 14 dni in več. V teh krajih, posebno v Prekmurju, žetev mnogo bolj slovesno zaključujejo kot pa mlačev. Dočim na Dolenjskem na primer, kjer se v večini krajev mlatijo s cepmi, mnogo večjo pažnjo polagajo na mlatiče kakor pa na žanje.

Proti koncu julija enkrat začno mlatiti na Dolenjskem, v Krški dolini (Novo mesto—Krško) dostikrat vsa vas na isti dan, tako da je v dveh, treh tednih vsa mlačev končana. Tiste dni navadno ni drugega dela pri hiši. Gospodar je pripravljen cepiti ali cepce iz najbolj zraslega in vitkega gabrovega drevesa, ker je tak les najbolj trden. Lepo jih je iz-

delal in jih že več dni namaka v vodi, navadno kar v gnojnični greznici. Vsak mlatič je prinesel cepi s seboj in tudi cepce mora biti močan, da ga ne bo prvi dan razbil.

Pod je pripravljen in v ponedeljek jutraj so se oglašili mlatiči, ko se je komaj naredil dan. Nekdo od domačih zmeraj našteva snope pred kozolecem, da se mlatiči še s tem ne mude in da gre tako delo hitreje od rok. Gospodinja je vsa v skrbeh, kaj bodo mlatiči jedli, zakaj ti morajo biti dobro postreženi. Tudi pijačo morajo imeti, zato so že v jeseni natočili sodček v zidanci in ga postavili za vrata, da bo ostal tako dolgo nedotaknjen, dokler ne bodo prišli mlatiči k hiši. Če pa bi bila le prevelika vročina, da bi se vino pokvarilo ali ga iz kakšnega drugega razloga ne bi mogli ohraniti, potem hitro napravijo sadjeva, po nekod hruškavca, samo da imajo mlatiči pijačo. Mlatiči so veseli in dovtipni ljudje.

Kozolec dvojniki, kjer se snopje suši